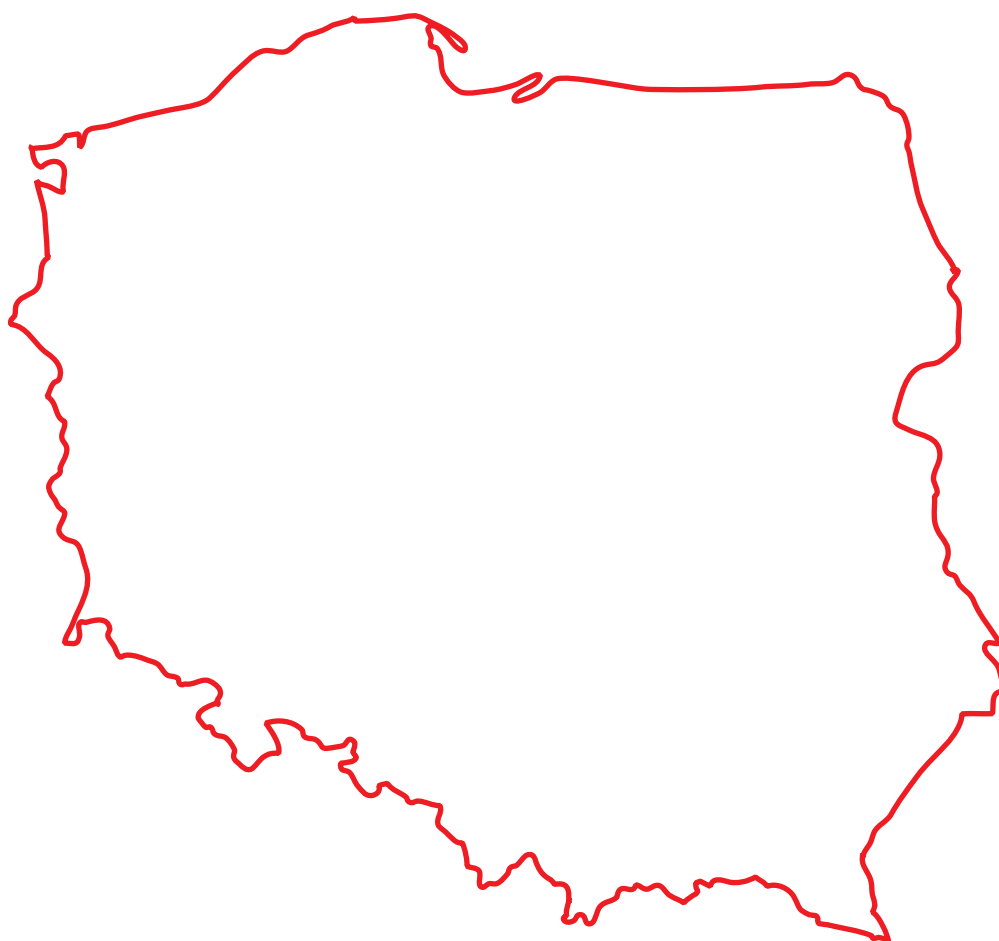

MULTIKULTURNÍ VÝCHOVA

BEDÝNKY PŘÍBĚHŮ POLSKO

METODICKÉ A PRACOVNÍ LISTY
pro 2.–4. ročník

Jak pracovat s metodickými materiály?

Dostávají se Vám do rukou metodické materiály pro práci s dětmi – **Bedýnky příběhů**, které vycházejí z dlouhodobého projektu InBáze zaměřeného na realizaci multikulturních vzdělávacích programů ve školách a dalších veřejných prostorech. Kultura konkrétních zemí je dětem a dospělým přiblížena pomocí vyprávění pohádek, povídaní o zemi a výtvarných dílen, na nichž mají účastníci možnost své zážitky zpracovat pomocí tradičních materiálů a technik dané země.

Veškeré naše zkušenosti z realizace stovek programů v pražských i mimopražských školách jsme se snažili vložit do následujících metodických materiálů a předkládáme Vám metodiku zaměřenou na **Polsko**.

Materiály jsou zpracované jako inspirace v rámci **průřezového tématu multikulturní výchova** a mají sloužit jako odrazový můstek k poznávání jiných kultur. Každý z nás má svůj vlastní postoj a přístup k výuce a při kontaktu s dětmi jim také předáváme své zkušenosti a názory, proto při práci s metodikou můžeme volit a upravovat aktivity a témata, která nás zajímají a jsou vhodná pro konkrétní věk a danou skupinu dětí, se kterou právě pracujeme. Časová dotace u aktivit je také orientační, a je třeba ji vždy zvážit a přizpůsobit konkrétním podmínkám.

Metodické materiály mají několik částí. **Kultura a jazyk** konkrétních zemí **jsou dětem přiblíženy pomocí pohádek**, které pomáhají poznat osobitost země a představují tak důležitý pramen k pochopení identity lidí, kteří z ní pocházejí. Dále jsou v metodice informace o dané zemi zpracované do jednotlivých předmětů: *Český jazyk, Matematika, Prvouka / Vlastivěda / Přírodověda, Výtvarná a pracovní výchova, Anglický jazyk, Hudební výchova a Tělesná výchova*.

V materiálech najdeme **pracovní listy s nejrůznějšími úkoly**, pohybové a výtvarné činnosti, ale i hudební a divadelní aktivity, jazykové hry, audionahrávky a video ukázky, odkazy na tipy a zajímavosti. Tyto aktivity jsou představeny s využitím **různých výukových metod a strategií**, jako jsou například: skupinová, párová a samostatná práce, didaktická hra, zážitková metoda, projektové vyučování, prezentace, výklad, diskuse, čtení, pozorování, předvídání, brainstorming, poslech a imitace a další.

Jedná se o **určitý návod**, jak s informacemi o konkrétní zemi pracovat, ale není nutné se snažit zařadit do výuky všechny aktivity a striktně dodržovat navržené postupy a instrukce. **Metodika funguje jako celek** a jednotlivé oblasti jsou vzájemně provázány, **ale také ji můžeme rozdělit na jednotlivé části** a pracovat s nimi zvlášť v průběhu roku.

Přejeme příjemnou zábavu při práci s metodikou.

METODICKÉ LISTY – POHÁDKA (PL 1–2)

Mezioborové vztahy:	Český jazyk a literatura, Další cizí jazyk, Výtvarná výchova, Pracovní činnosti, Prvouka
Výukové metody a strategie:	výklad, vyprávění, čtení, brainstorming, moderování, řízená diskuse, skupinová a párová práce, samostatná práce, prezentace, storytelling, dramatizace, kladení otázek, rozhovor, práce s textem, hra, zážitková metoda, myšlenkové plánování, projektové vyučování
Časová dotace:	2 vyučovací hodiny
Vzdělávací cíle:	poznávání cizí kultury pomocí pohádky, rozvoj slovní zásoby prostřednictvím pohádky, uvědomění si blízkosti polštiny a češtiny, rozvoj kreativity
Pomůcky:	pracovní listy (PL1–2), tabule, interaktivní tabule, mapa/atlas, pracovní listy, psací potřeby

Postup:

1) Děti posadíme do kruhu na koberci ve třídě, popř. na zemi s polštářky a nejprve si společně přečteme pohádku **Wawelský drak, král Krak a švec Skuba** v českém jazyce. Pohádku najdeme **ZDE**. Ptáme se dětí *Jak se vám pohádka líbila? Znáte nějakou podobnou?*

2) Poté si řekneme, že se jedná o pohádku z Polska, a ptáme se *Víte, kde Polsko leží?* Děti mohou ukázat zemi v atlasu nebo na mapě, případně jim pomůžeme. Ukážeme jim také, kde se v Polsku nachází město Krakov. Mimochodem, ve starobylém městě Krakov, které patří mezi památky světového dědictví UNESCO, najdeme pod zámek Wawel opravdu dračí sluj a také šestimetrovou sochu draka, která chrlí pravý oheň a je velkou turistickou atrakcí. Dětem můžeme ukázat **fotografie a video**.

3) Následně děti rozdělíme do skupin, příp. každé dítě pracuje samostatně. Skupině nebo každému dítěti rozdáme pracovní listy **PL1** s obrázky s dějem pohádky. Děti obrázky musí nejprve rozstříhat a poté je poskládají podle děje pohádky správně za sebou.

Pohádku mohou převyprávět následně svými slovy nebo ji můžeme společně zdramatizovat. Můžeme také děti rozdělit na dvě skupiny, kdy jedna hraje a druhá tvoří publikum. Poté skupiny prohodíme.

Dětem rozdáme pracovní list **PL2** a necháme je vyplnit křížovku. Po správném vyluštění zjistíme v tajence, jak se řekne drak polsky (**SMOK**).

Řešení křížovky: 1. Skuba, 2. smůlou, 3. Krakov, 4. praskl

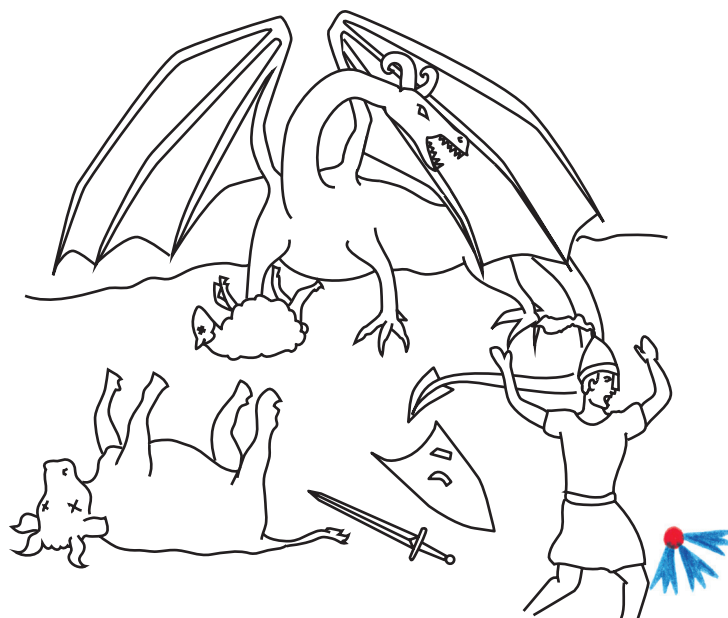
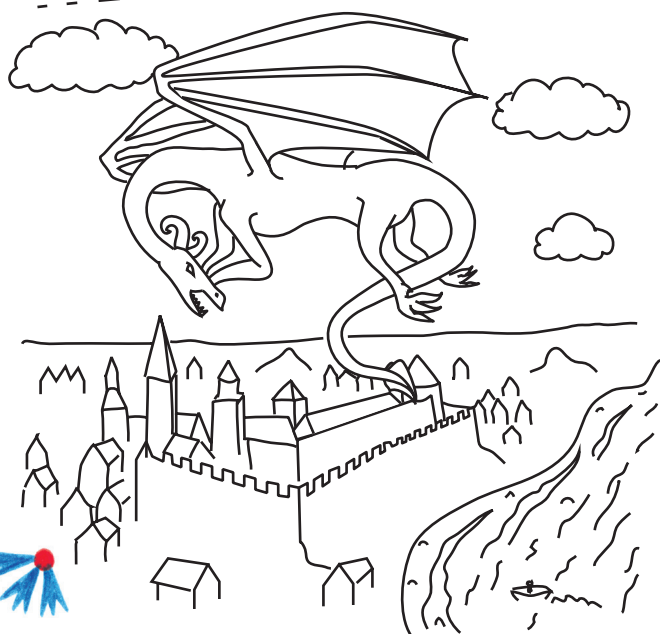
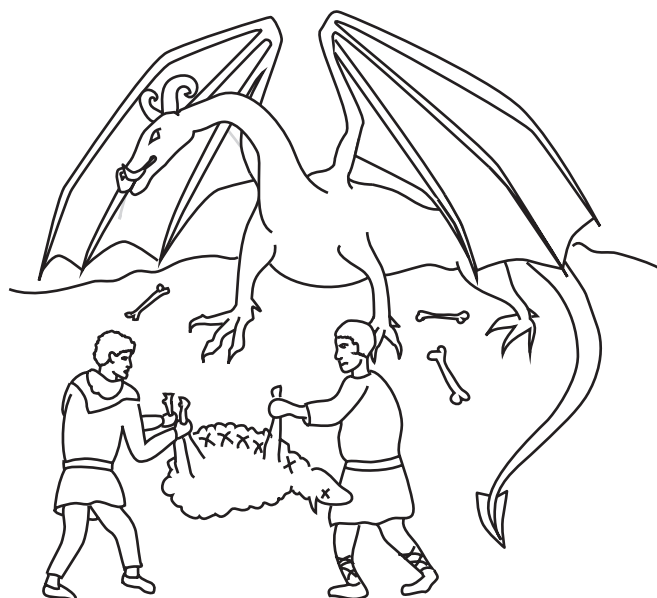
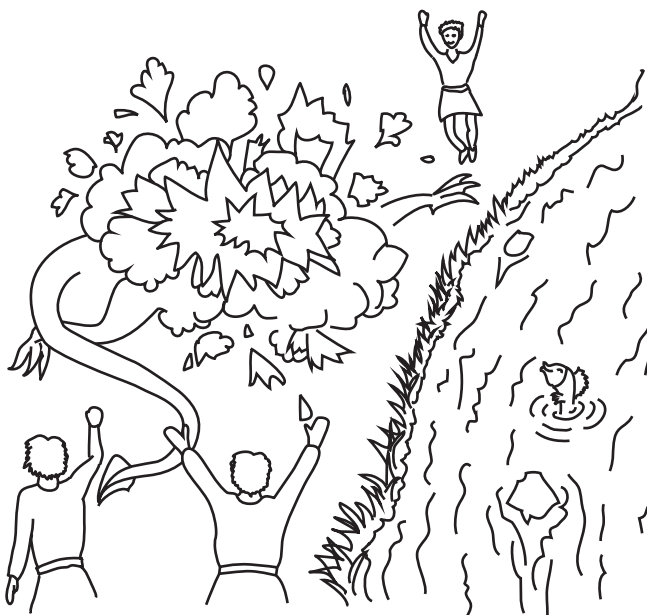
Dětem můžeme ukázat **fotografie města Krakowa, hradu Wawel**, kde se pohádka odehrává, a **dračí sluje**.

Ptáme se dětí *Víte, co je to smůla? Už jste se s ní někdy setkali? Kde?* Smůla je něco jako „krev“ jehličnatých stromů, která začne vytékat z kůry, pokud je strom poraněný – můžeme ji pozorovat na procházkách v lese. Správně se jí říká pryskyřice a odedávna byla lidmi využívána – třeba na výrobu lepidel a laků, protože je velmi lepivá. Pryskyřice obsahuje hodně léčivých látek, a proto se využívá i pro výrobu léků. A také je velmi hořlavá, proto se dřív využívala k výrobě pochodní. *Vzpomeňte si na pohádku – jak tam využil švec Skuba smůlu, neboli pryskyřici?*

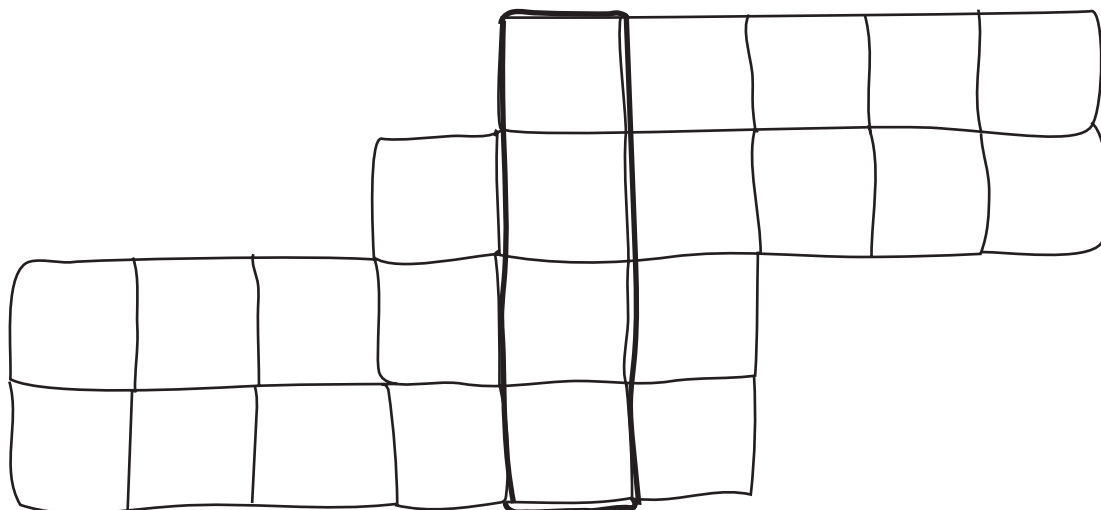
Obrázky rozstříhejte a poskládejte za sebou tak, jak šel děj pohádky *Wawelský drak, král Krak a švec Skuba*. Zkuste děj pohádky podle kartiček převyprávět.

Zkus vyluštit tajenku a zjistíš, jak se řekne drak v polštině.

1. Jak se jmenoval švec v pohádce?
2. Švec napěchoval beraní kůži sírou a
3. Jak se jmenuje město, ve kterém se drak usadil?
4. Co se s drakem stalo, když beraní kůži snědl a zapil vodou z řeky Visly?

Víš, že královské město Krakov bylo skutečně pojmenováno po knížeti Krakovi a je jedním z nejstarších a největších měst v Polsku?

V pohádce mazaný švec Skuba použil pro přechytračení draka smůlu. Víš, co je to smůla? Správně se nazývá pryskyřice a produkují ji zejména jehličnaté stromy, které tak chrání svoji kůru při poranění nebo napadení různým druhem hmyzu, např. kůrovci.

METODICKÉ LISTY – ČESKÝ JAZYK (PL 3–6)

Mezioborové vztahy:	Další cizí jazyk, Prvouka
Výukové metody a strategie:	výklad, vyprávění, čtení, brainstorming, moderování, řízená diskuse, skupinová a párová práce, samostatná práce, prezentace, kladení otázek, hra, zážitková metoda, projektové vyučování
Časová dotace:	2 vyučovací hodiny
Vzdělávací cíle:	uvědomění si blízkosti češtiny a polštiny, seznámení se s rozdíly v abecedě, odhadování názvů zvířat, ovoce a zeleniny v polštině na základě podobnosti slovanských jazyků
Pomůcky:	pracovní listy (PL3–6), tabule nebo flipchart, popř. počítač s připojením na internet

Postup:

1) Povídáme si s dětmi o tom, že polština je slovanský jazyk trochu podobný češtině. Polské písmo používá latinku stejně jako čeština, některá písmena se však odlišují. Polština nepoužívá u samohlásek čárku na znamení délky a také nemá háčky. Místo toho používá spřežky, které kdysi v češtině také byly (š = **sz**, č = **cz**, ř = **rz**). Některá polská písmena mají jiné znaménko, než jsme zvyklí – třeba mají samohlásky **ą** či **ę** s takzvanými „ocásky“, které se vyslovují podobně jako francouzské nosovky, **ó**, které se čte jako české u, či písmeno **ź** (čteme jako české ž) a také **ż** (vyslovuje se jako o něco měkčí ž). Více o polské abecedě najdeme [ZDE](#).

2) Rozdáme dětem pracovní list **PL3**, na kterém je **písmenkový labyrint** a vysvětlíme, že polská písmena či spřežky mají velmi podobný či stejný český ekvivalent. Pokud najdou správnou cestu labyrintem (začínají vždy vždy od polského znaku), najdou na konci jeho odpovídající českou podobu.

3) Jako další aktivitu rozdáme dětem pracovní listy **PL4** a necháme je vyluštit **šnečí tajemku**. Na dolní řádek děti píší vždy první písmeno obrázku (upozorníme je, že u obrázku karet je potřeba doplnit „E“ jako „eso“), postupují z vnějšku dovnitř ulity. Pokud děti luští správně, vyjde jim **tajemka BURSZTYN JE V ČEŠTINĚ JANTAR**. Děti by z PL3 už mohly vědět, že v tomto polském slově se sz čte jako š.

4) Poté, co děti pracovní list vyplní, si povídáme, zda vědí, co to jantar je. Vysvětlíme, že je to vlastně zkamenělá pryskyřice neboli smůla, o které jsme mluvili v souvislosti s pohádkou. Pokud máme jantar k dispozici, můžeme ho dětem přinést ukázat, případně jim alespoň ukážeme **fotografie** na internetu. Ptáme se: *Viděl už někdo z vás někdy jantar? Má ho někdo doma? Třeba v podobě nějakého mamincina šperku?*

Jantar – polsky bursztyn (burštyn) – je zkamenělá pryskyřice pravěkých borovic, stará zhruba 50 milionů let – v té době byly pravěké borovicové lesy jihovýchodního Baltu zaplaveny mořem. Jantar může mít různé odstíny žluté či hnědé, může být průsvitný až průhledný. Zvláště cenný je jantar s kousky pravěkého hmyzu či rostlin. Jantar byl vysoce ceněn již ve starověku, kdy se za něj platilo stříbrem a zlatem. Dnes se jantar získává lovem sítěmi či povrchovou těžbou. Také ho dodnes po bouřích vyplavuje moře, takže ho na plážích v Polsku při troše štěstí můžeme najít.

5) Dále rozdáme pracovní list **PL5**. Děti měly příležitost polštinu slyšet v pohádce, nyní si zkusíme, jestli poznají **polské názvy zvířat** a dokáží je přiřadit k obrázkům. U některých slov je to snadné, jinde se polský název zvířete příliš českému nepodobá. Dětem napoví počet nohou u názvů zvířat v závorce. Nakonec si děti mohou zvířata vybarvit. Můžeme jim zadat „postupné vybarvování“ – nejprve vybarví zvířata, která mají nejvíc nohou (6), poté zvířata čtyřnohá, poté dvounohá a nakonec zvířata bez nohou.

Řešení (pokud se výslovnost polských slov liší od české, je uvedena v závorce): **kot** – kočka, **wąż** [vonž] – had, **biedronka** [bjedronka] – beruška, **papuga** – papoušek, **lis** – liška, **kangur** – klokan, **dżdżownica** [dždžownica] – žížala, **chomik** – křeček, **rekin** – žralok, **niedźwiedź** [nědvděž] – medvěd. K výslovnosti polských slov lze také použít internetový překladač **google translate**.

6) Rozdáme dětem pracovní list **PL6**, pojmenujeme s nimi nejprve ústně ovoce a zeleninu v češtině a poté vyzkoušíme **porozumění polské slovní zásobě z oblasti ovoce a zeleniny**. Děti nejprve přiřadí slova a poté zakroužkují zeleninu zeleně a ovoce žlutě. Na závěr pak zakroužkují červeně ovoce a zeleninu, která jim nejvíc chutná. Zkontrolujeme si s dětmi, že mají vše správně, a necháme je hlasovat, které ovoce a zelenina je ve třídě nejoblíbenější.

Řešení (pokud se polská výslovnost liší od české, je uvedena v závorce):

- **ovoce:** **jagoda** – borůvka, **śliwka** [šlivka] – švestka, **morela** – meruňka, **truskawka** [truskavka] – jahoda, **arbuz** – meloun
- **zelenina:** **kalarepa** – kedluben, **ziemniak** [žemňak] – brambora, **pomidor** – rajče

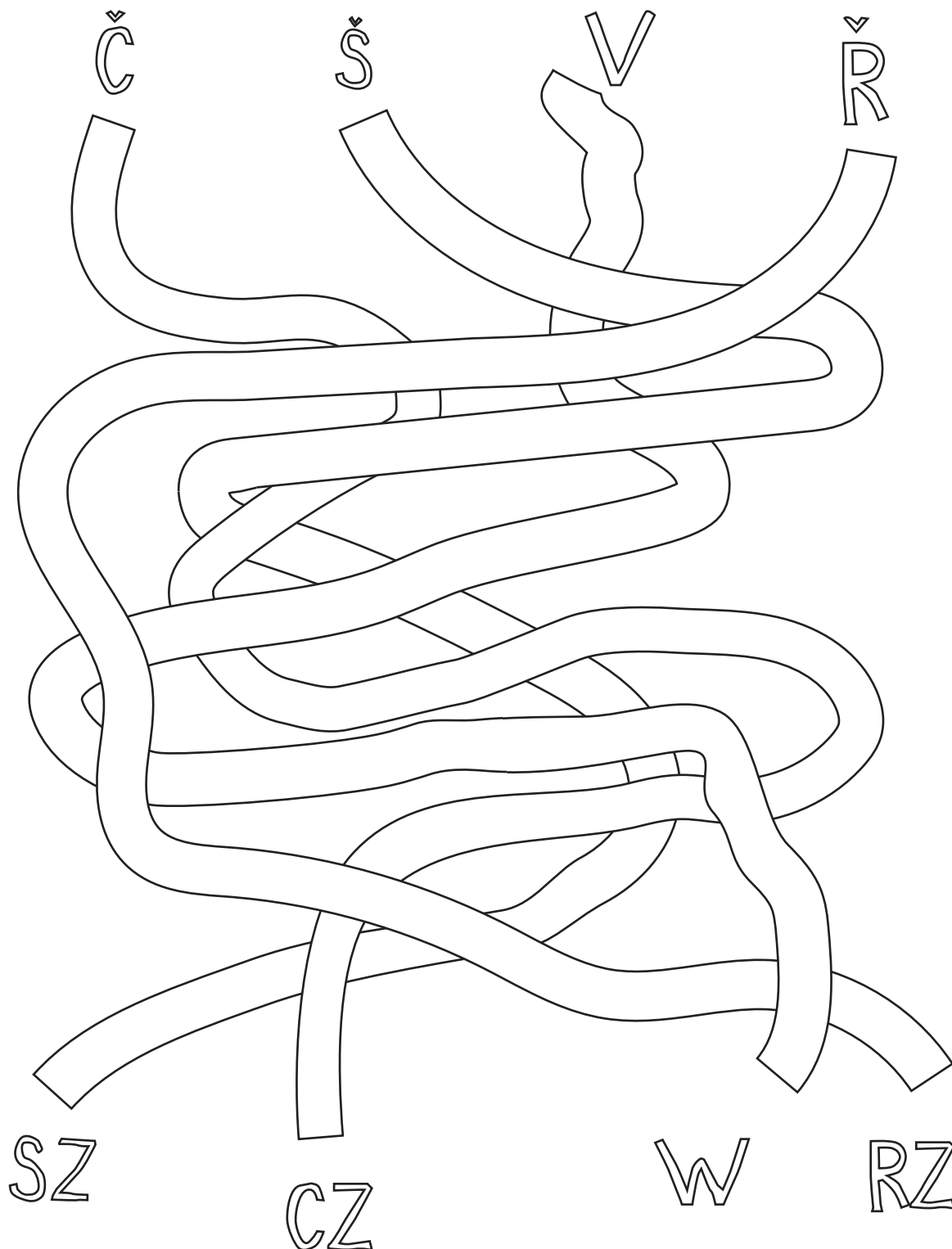

Víš, že v psané polštině jsou písmena, která v češtině nemáme nebo je píšeme jinak?

Zkus najít v písmenkovém bludišti správné cestičky a objevit, jak některé polské znaky píšeme v české abecedě.

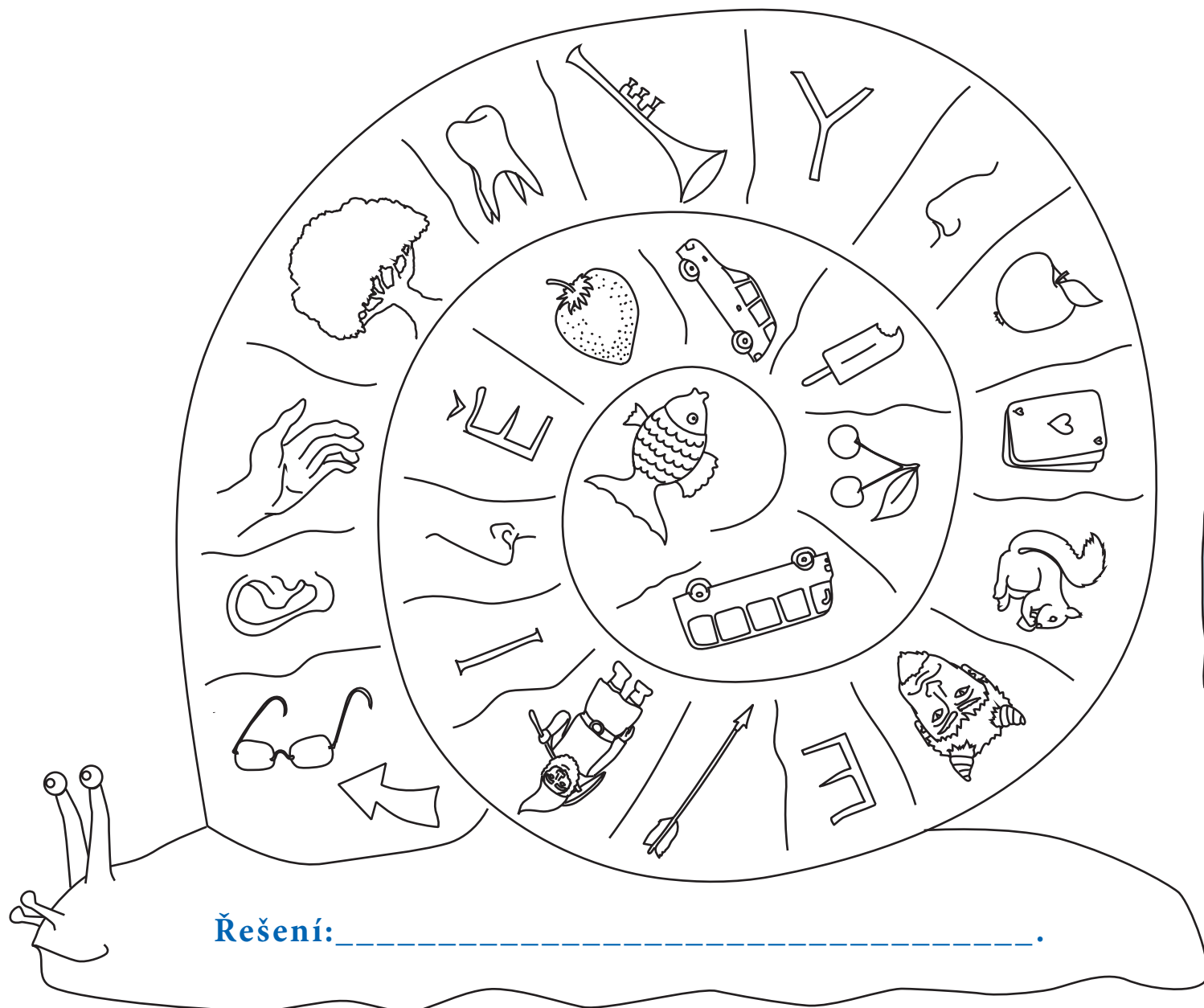
Polsky		Česky
SZ	=	---
CZ	=	---

Polsky		Česky
RZ	=	---
W	=	---

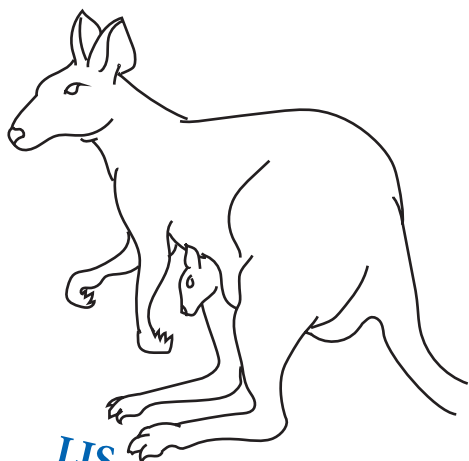

Zkamenělá pryskyřice se polsky řekne BURSZTYN (vyslovujeme burštyn). Víš, jak je to v češtině? Doplň vždy jen první písmeno z obrázku a dávej pozor, musíš luštit šnekovitě dokola, abys odpověď získal/a.

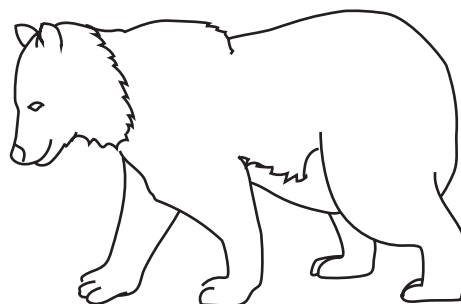

Polština je slovanský jazyk, který se trochu podobá češtině. Poznáš, jakými slovy Poláci nazývají zvířata na obrázku? Zkus spojit obrázek zvířete a polské slovo. Počet nohou u názvů zvířat v závorce ti napoví.

LIS
(4 nohy)

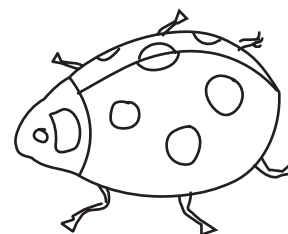
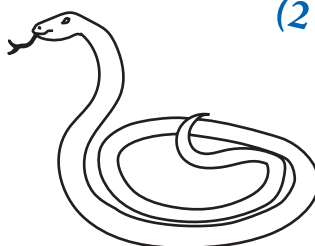
BIEDRONKA
[bjedronka]
(6 nohou)

KOT
(4 nohy)

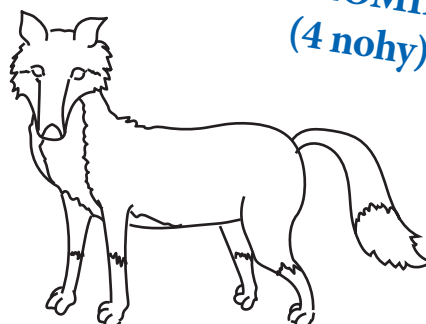
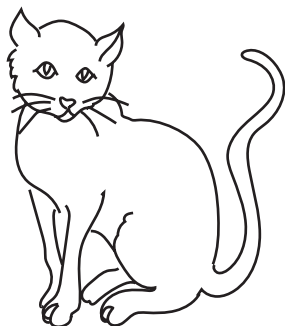
KANGUR
(2 nohy)

WĄŻ
[vonž]
(0 nohou)

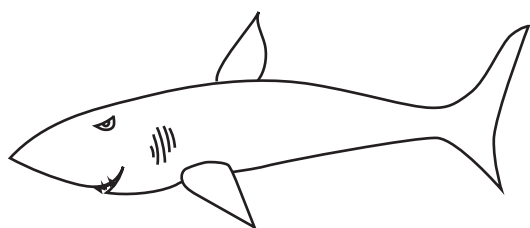

CHOMIK
(4 nohy)

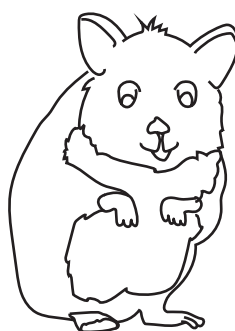
DŹDŹOWNICA
[dždžovnica]
(0 nohou)

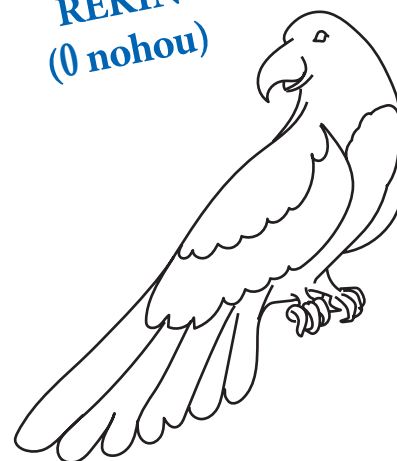
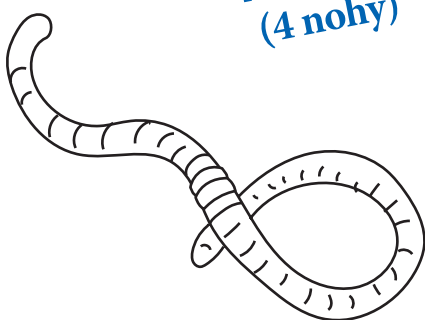
PAPUGA
(2 nohy)

NIEDZWIEDŹ
[nědvědž]
(4 nohy)

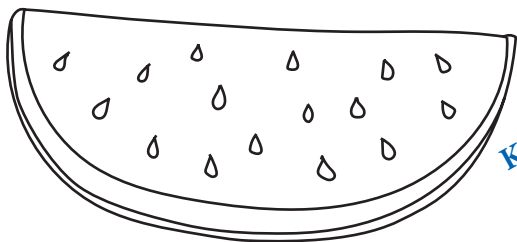

REKIN
(0 nohou)

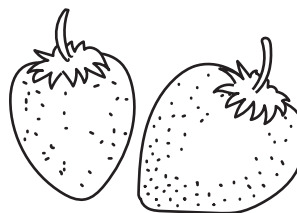

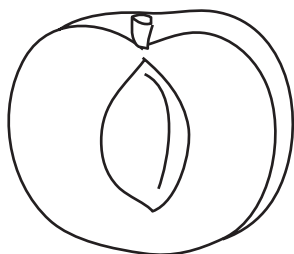
Vybrali jsme některé polské názvy ovoce a zeleniny. Spoj slovo a obrázek.

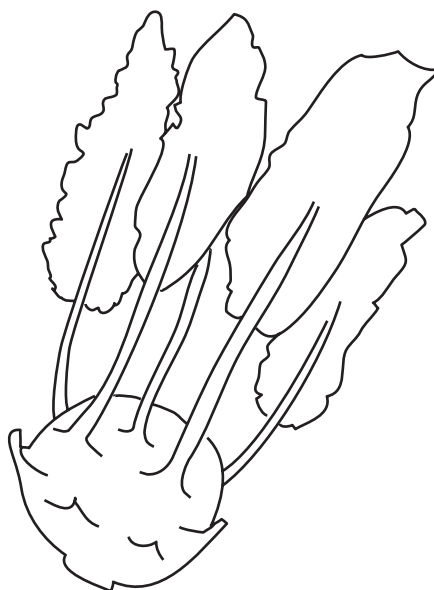
KALAREPA

JAGODA

TRUSKAWKA
[truskavka]

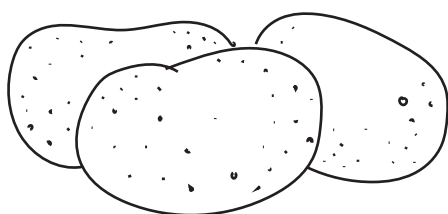
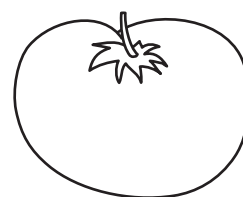
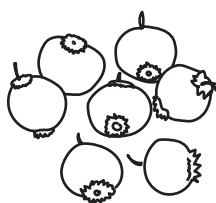
POMIDOR

ARBUZ

ŚLIVKA
[šlivka]

MORELA

ZIEMNIAK
[žemňak]

Zeleninu zakroužkuj zeleně, ovoce žlutě. Nakonec zakroužkuj červeně ovoce a zeleninu, které ti nejvíc chutná.

METODICKÉ LISTY – MATEMATIKA (PL 7–9)

Mezioborové vztahy:	Český jazyk a literatura, Prvouka
Výukové metody a strategie:	výklad, kladení otázek, diskuse, skupinová a samostatná práce
Časová dotace:	2 vyučovací hodiny
Vzdělávací cíle:	porozumění novým jevům, zpřesňování početních představ, vnímání elementárních matematických souvislostí, seznámení s polskou přírodou
Pomůcky:	pracovní listy (PL7–9), tabule, interaktivní tabule, tužky, pastelky

Postup:

Následující pracovní listy v sobě spojují učivo matematiky s informacemi o Bělověžském pralesi. Pracovní list doporučujeme spíše pro 3. třídu.

1) Nejprve dětem můžeme pustit krátké **video** z Bělověžského pralesa (stačí první minuta či dvě). Ptáme se jich: *Co je ve videu? Kde myslíte, že to je? Najdeme nějaký prales i na území ČR?*

Poté dětem zprostředkujeme základní informace o Bělověžském pralesi.

Bělověžský prales leží po obou stranách hranice Polska a Běloruska mezi řekami Narewka a Hwozna. Svou rozlohou okolo 1250 km² se jedná o největší původní nížinný prales v Evropě, tvořený listnatým a smíšeným porostem. Větší část pralesa se nachází na běloruské straně, z celkové rozlohy zabírá asi 670 km². Nejdůležitější a nejvzácnější chráněnou částí pralesa je Bělověžský národní park založený roku 1921, který je i nejstarším národním parkem v Polsku a je zapsán na seznam světového dědictví UNESCO. Ekologicky hodnotný je celý prales, jenž poskytuje domov přibližně dvaceti tisícům druhů živočichů. Je tu také rezervace na odchov zubrů, kteří byli před necelou stovkou let kriticky ohroženi vyhynutím. Právě Bělověžský prales sehrál při záchraně klíčovou roli. Vstoupit je možné pouze za doprovodu průvodce, pěšky ve skupinkách a po vyznačené trase. Ukázka z Bělověžského pralesa je **ZDE** a krátký dokument v angličtině o Bělověžském pralesi najdeme **TADY**.

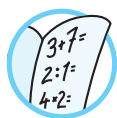

2) Následně rozdáme dětem pracovní listy **PL7**. Zeptáme se jich, co myslí, že představuje obrys na pracovním listu (tvar Polska) a jak se liší od tvaru České republiky. Poradíme jim, aby začaly luštit odshora od příkladu $2 \cdot 9 + 9$ po směru šipek dolů. Děti si ke každému vypočítanému příkladu napíší výsledná čísla a k těm pak podle tabulky přiřadí písmena. Tajenka je **BĚLOVĚŽSKÝ PRALES**.

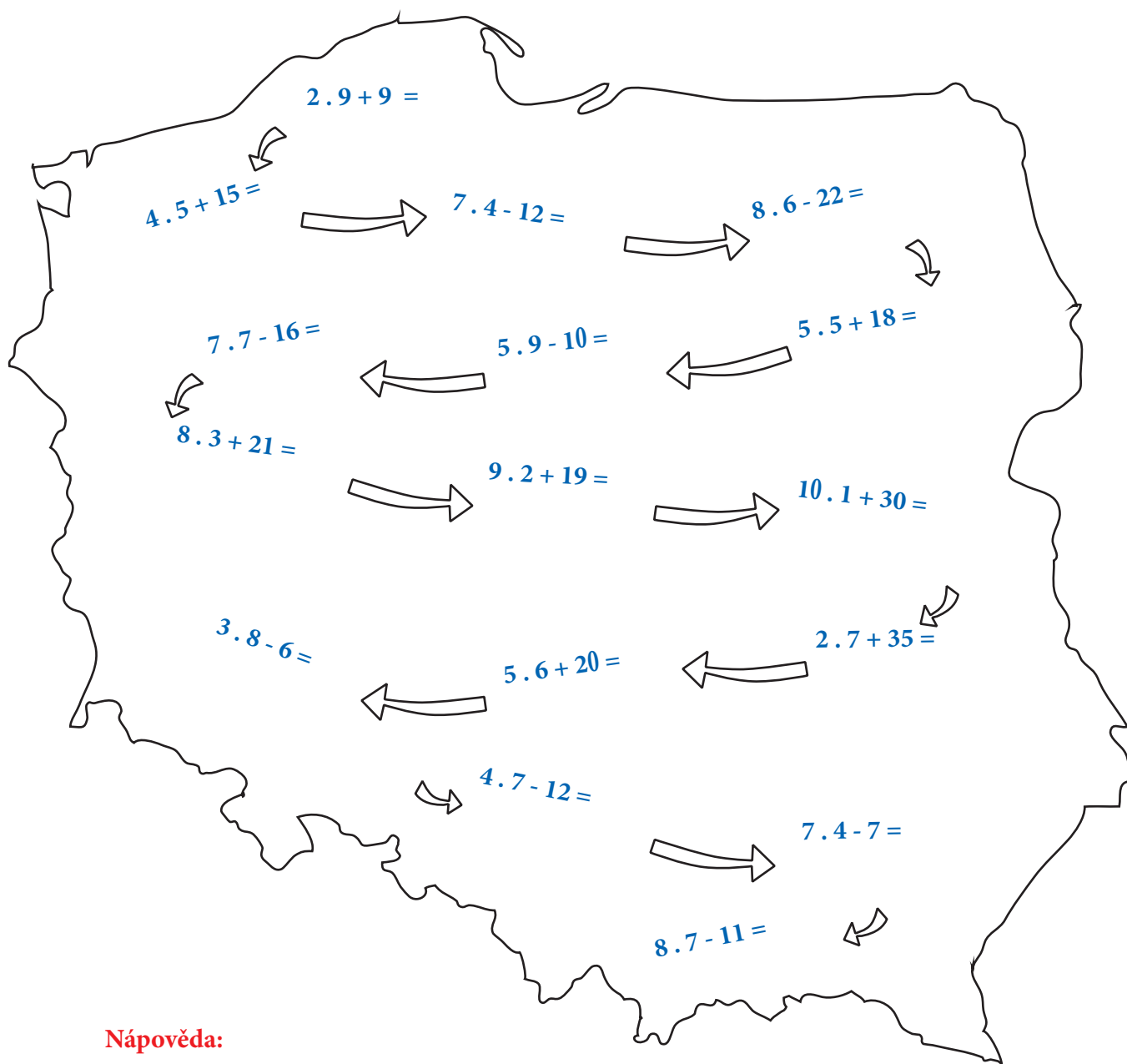
3) Navázat můžeme další stránkou pracovního listu **PL8** – děti necháme nejprve vypočítat příklady. Překontrolujeme si společně výsledky a poté děti podle tabulky přiřadí k číslům písmena – tím zjistí, jak starý Bělověžský prales je (**řešení**: Les je starý **TISÍC LET**.) Můžeme nechat děti hádat, jaké myslí, že jsou na pracovním listu zobrazené stromy. Zleva doprava shora dolů to jsou: **SMRK, BOROVICE, OLŠE, DUB, BŘÍZA**. *Které z těchto stromů jsou listnaté? Které jehličnaté?*

4) Další pracovní list (**PL9**) se věnuje zubrovi, který se v Bělověžském pralese vyskytuje a je největším volně žijícím zvířetem Evropy. Děti opět vypočítají příklady a za pomoci tabulky přiřadí výsledky a písmena. Řešení je **ZUBR EVROPSKÝ**. Dětem ukážeme **fotografie** zubra nebo jim pro lepší představu pustíme toto krátké **video** (délka 1 minuta 53 sekund).

Původně byla celá oblast střední a východní Evropy pokrytá hlubokými lesy. Také na území Polska leží jedno z těchto vzácných a chráněných území. Na mapě Polska jsou umístěny příklady, spočítej je a zjistíš jeho název.

Nápověda:

16	18	21	26	27	33	35	37	40	43	45	49	50
L	A	E	O	B	Ž	Ě	K	Ý	V	S	P	R

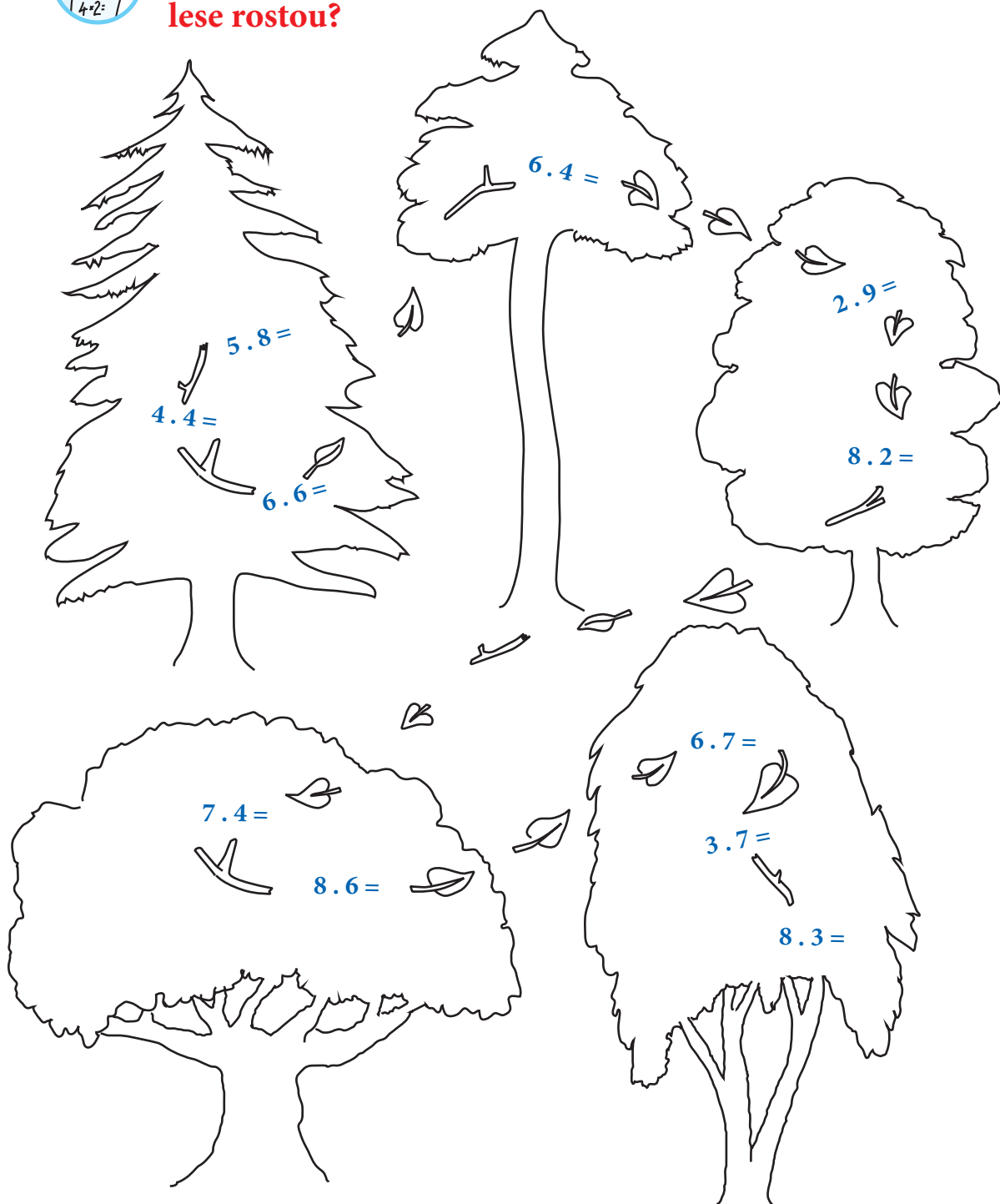

Jeho název je _ _ _ _ _ .

Zkus si tipnout, jak starý může tento les být? Správnou odpověď si můžeš spočítat. Poznáš, jaké stromy v tomto lese rostou?

Nápověda:

16	18	21	24	28	36	40	42	48
S	I	E	T	Í	M	O	L	C

Tento zelený kousek země je domovem mnoha druhů zvířat. Jedním z nich je největší volně žijící zvíře Evropy.

$24 + 18 =$

$48 - 13 =$

$19 + 35 =$

$6 \cdot 5 =$

$14 + 51 =$

$3 \cdot 6 =$

$7 \cdot 5 =$

$36 + 33 =$

$7 \cdot 5 =$

$8 + 44 =$

$23 + 38 =$

$13 + 16 =$

Nápověda:

18	29	30	32	35	42	52	54	61	65	69
B	E	V	S	R	Z	O	U	P	K	Ý

Největším volně žijícím zvířetem Evropy je

_____.

Víš, jak vypadá? Zkus ho namalovat. Víš, kterému zvířeti je toto zvíře podobné?

METODICKÉ LISTY – PRVOUKA (PL 10–11)

Mezioborové vztahy:	Český jazyk a literatura
Výukové metody a strategie:	brainstorming, moderování, řízená diskuse, samostatná práce, skupinová a párová práce, kladení otázek, rozhovor, práce s textem, projektové vyučování
Časová dotace:	2 vyučovací hodiny
Vzdělávací cíle:	seznámení se se zeměpisnými reáliemi a přírodní rozmanitostí Polska, uvědomění si odlišností od České republiky
Pomůcky:	pracovní listy (PL10–11), tabule, interaktivní tabule, mapa/atlas, psací potřeby

Postup:

- 1) Na začátku práce dáme dětem k dispozici zeměpisný atlas nebo mapu Evropy, ukážeme si společně, kde leží Česká republika a kde Polsko, popř. ještě zopakujeme světové strany.
- 2) Rozdáme dětem pracovní listy **PL10** a necháme je vyplnit kvíz. Děti také mohou pracovat např. ve dvojicích.

Řešení kvízu:

1. Ano
2. a) VÝCHOD – Rusko (Kaliningradská oblast), Litva, Bělorusko, Ukrajina
b) ZÁPAD – Německo
c) JIH – Česko, Slovensko
d) SEVER – Rusko (Kaliningradská oblast), Baltské moře
3. Baltské (moře)
4. TULEŇ OBECNÝ
TULEŇ KROUŽKOVANÝ
SVIŇUCHA OBECNÁ

Na fotografie zvířat se můžeme podívat tady: [tuleň obecný](#), [tuleň kroužkovaný](#), [sviňucha obecná](#).
Na závěr si společně pracovní listy zkontrolujeme.

3) Zeptáme se dětí, jací živočichové žijí v moři (snažíme se, aby zaznělo co nejvíce, můžeme je psát na tabuli). Žáci jich vyjmenují pravděpodobně hodně, ale možná mezi nimi nebude tuleň – zvíře, které je charakteristickým obyvatelem polského Baltu. Zeptáme se, jestli někdy viděly tuleň např. v ZOO, a co o těchto zvířatech vědí. Poté jim ukážeme fotografie tuleňů z internetu a popř. pustíme **krátké video** z chovné stanice tuleňů na polském poloostrově Hel.

4) Nyní dětem rozdáme pracovní listy **PL11**. Nejprve jim vysvětlíme, co mají za úkol a necháme je přečíst si otázky na pracovním listu. Můžou si tipnout správné odpovědi, ale zatím nic nekroužkují. Poté jim nahlas přečteme text „Tuleni“ – během čtení textu mají za úkol pozorně poslouchat a vybrat správné výpovědi. Text či určité pasáže je možné přečíst 2x. Pokud žáci zaškrtnou správné odpovědi, z písmenek jim vyjde tajenka – **FOKA** (polsky tuleň).

Varianta: Text rozstříháme na 4 části a umístíme do 4 rohů třídy. Děti chodí po dvojicích po třídě a společně hledají informace, aby mohly odpovědět na otázky v pracovním listu. Mohou pracovat také v malých skupinkách. Na konec aktivity společně s dětmi zkontrolujeme, zda všem dvojicím či skupinkám vyšla správná tajenka. Na závěr děti ještě doplní další zajímavosti o tuleních, které si zapamatovaly – lze dělat i ústně s celou třídou formou brainstormingu.

Text k předčítání pro pedagoga

TULENI

Tuleni jsou mořští savci. Vypadají roztomile, ale ve vodě se mění v dravce – jejich hlavní potravou jsou ryby. Žijí na v mořích celém světě, přednost dávají spíše těm studeným. Mohou žít ve sladké i slané vodě.

Tuleni se rozmnožují a rodí mláďata na souši. Samice má 1 mládě, její těhotenství trvá 9 měsíců jako u lidí. Když se malý tuleň narodí, má asi 10–15 kilo. Dospělý tuleň váží podle druhu od 45 kg až po 2000 kg.

Tuleni jsou skvělými plavci – vydrží až 40 minut pod vodou a některé druhy tuleňů se dokáží potopit až 200 metrů pod hladinu! Tuleni žijí ve stádech a jsou velmi společenští. Mladí tuleni jsou hraví, ale starší se rádi líně povalují po břehu.

Tuleňů je mnoho druhů. U polského Baltu najdeme tuleň kuželozubého, tuleň obecného a o něco menšího tuleň kroužkovaného.

Zřejmě největší atrakci na polském poloostrově Hel představuje návštěva místní záchranné stanice tuleňů, zvané fokarium. Ta se jako jediná v Polsku stará o chov tuleňů a pečuje o ty nemocné či zraněné. Po uzdravení vědci zachráněné tuleňe vypouštějí zpět do přírody.

Fokarium ročně navštíví až půl miliónu osob. Lidé se například mohou přijít podívat na krmení stálého stáda. Tuleni vyvádějí ve vodě psí kusy, aportují kroužky, skáčou nad vodu, plácají se ploutvemi do břicha a panáčkují, aby si zasloužili rybu.

Návštěvníci se dozvědí zajímavosti o jejich způsobu života a také jak se chovat, když na tuleňe na pláži náhodou narazí – neměli by se k nim přibližovat víc než na 50 metrů a rozhodně na ně nesmí sahat, protože vyděšený tuleň může člověka kousnout.

Tuleni jsou chráněná zvířata. Největším nepřítelem tuleňů v Baltském moři jsme my, lidé. Tuleni, kteří se živí rybami, ujídají rybářům úlovek a zaplétají se přitom do rybářských sítí. Škodí jim také také znečištěné životní prostředí a turisté, kteří je plaší a vyhánějí z pláží. Ještě před 100 lety žilo v celém Baltu okolo sto tisíc tuleňů, dnes jich je asi jen třicet tisíc. Díky fokariu a ochráncům přírody se ale jejich počet u polského pobřeží zvyšuje.

Podívej se na mapu Evropy a zkus odpovědět na tyto otázky:

Je Polsko větší než Česká republika?

ANO

NE

Vypiš země, se kterými Polsko sousedí na VÝCHODĚ, ZÁPADĚ, JIHU A SEVERU.

VÝCHOD

ZÁPAD

JIH

SEVER

Na severu má Polsko také přístup k moři.

Napiš jeho název:

V Baltském moři žije několik ohrožených druhů zvířat. Zkus vyluštit jejich názvy.

TLUŇE

OCBENÝ

TUŇEL

KOUŽRKONÝVA

SVICHAŇU

ONÁBEC

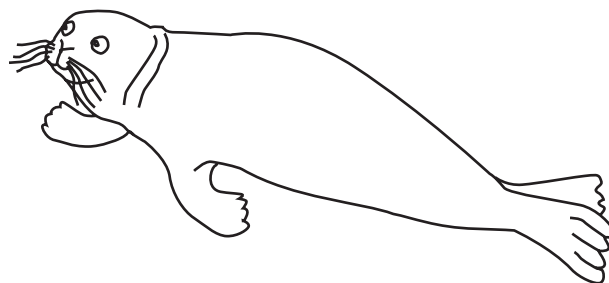

Přečti si věty, vyber pravdivé odpovědi a zakroužkuj písmena. Nakonec v tajence zjistíš, jak se řekne tuleň polsky.

	Ano	Ne
TULENI ŽIJÍ POUZE VE SLANÉ VODĚ.	L	F
TULENI SNÍ VÍCE RYB V ZIMĚ NEŽ V LÉTĚ.	O	E
RYBÁŘI NEMAJÍ RÁDI TULENĚ, PROTOŽE JIM KRADOU RYBY ZE SÍTÍ.	K	M
TULEŇŮM NEVADÍ ŠPINAVÁ VODA.	P	A

Napiš ještě aspoň jednu zajímavost, kterou víš o tuleních:

Tuleň se řekne polsky _____

METODICKÉ LISTY – PRACOVNÍ A VÝTVARNÁ VÝCHOVA (PL 12–16)

Mezioborové vztahy:	Prvouka
Výukové metody a strategie:	výklad, brainstorming, moderování, řízená diskuse, kladení otázek, rozhovor, samostatná práce, vlastní výtvarná tvorba, prezentace, projektové vyučování
Časová dotace:	2–4 vyučovací hodiny podle volby aktivit
Vzdělávací cíle:	seznámení se s polskými svátky, tradicemi, zajímavostmi a polskou kuchyní
Pomůcky:	pracovní listy (PL12–16), pastelky či jiné výtvarné potřeby, specifické pomůcky uvedeny u každého výtvarného námětu zvlášť

Postup:

V části metodických listů k výtvarné a pracovní výchově najdeme soubor aktivit, z nichž si můžeme vybrat ty, které nám svým tématem, technikou či např. ročním obdobím nejvíce vyhovují. Některé jsou doplněny pracovními listy, jiné nikoli – s ohledem na charakter aktivity.

Úkol 1. Navazujeme na pohádku

Společně si přečteme nebo připomeneme pohádku **Wawelský drak, král Krak a švec Skuba**. V pohádce je drak zlý, ale může vypadat i jinak. **TADY** naleznete tipy nejen na tvoření, ale také hravé dračí říkanky.

Můžeme se také inspirovat pohádkou a výtvarnými technikami z Metodiky Bedýnky příběhů – **Polsko**.

Úkol 2. Nejbarevnější vesnice v Polsku (PL12)

Nedaleko známého města Krakov, o kterém se hovoří v pohádce, najdeme nejbarevnější vesnici v Polsku – ve vsi Zalipie zdobí obyvatelé své domky pestrými květinami. S touto tradicí začal jeden z místních tím, že se mu nelíbila skrvna na stropě od sazí, a rozhodl se ji zamaskovat. Ukážeme dětem **tyto** nebo **tyto** fotografie. Poté jim rozdáme pracovní listy (PL12) a vyzveme je, ať namalují a ozdobí vlastní domeček vzory podle své fantazie.

Úkol 3. Vratislav – město trpaslíků (PL13)

V polském městě **Vratislavi** (Wrocław) najdeme na nejrůznějších místech **382 sošek trpaslíků** (trpaslík se řekne polsky krasnal, krasnoludek). Každá socha je jiná a pořád vznikají další. Tato tradice, která město proslavila hlavně u dětí, ale není příliš stará – nejstarší trpaslík (Otec trpaslík, Papa Krasnal) tu byl umístěn v roce 2001 na památku protikomunistického hnutí Oranžová alternativa. Členové hnutí se převlékali za trpaslíky, a využívali tak výkladu zákona, že lidem je sice zakázáno demonstrovat, ale trpaslíkům nikoliv. Od té doby postupně přibývají další a další trpaslíci od různých autorů. Trpaslíci znázorňují lidské vlastnosti nebo činnosti a najdeme je v uličkách, před vchody do obchodů, kostelů a bank, na parapetech oken nebo třeba na lampách.

Rozdáme dětem pracovní listy **PL13**, povíme jim o trpaslících a ukážeme jejich **fotografie**. Potom děti vyzveme, aby vymyslely, nakreslily a vybarvily svého trpaslíka. Jak bude vypadat? Čím bude zvláštní? Bude mít nějakou „superschopnost“? Jak se bude jmenovat? Na závěr můžeme kresby všech trpaslíků vystavit ve třídě.

Úkol 4. Tvorba mozaiky

Inspirovali jsme se tradicemi zpracování jantaru, kterému se říká baltské zlato. Výroba šperků, amuletů a ozdobných předmětů z jantaru má dlouhou tradici, lidé je zpracovávali od mladší doby kamenné. V době renesance jantar používali při výrobě šperkovnic, kazet, kabinetů, oltářních křížů a oltářníků, které měly dřevěné jádro obložené jantarovými tabulkami různých barevných odstínů, někdy v kombinaci s kostí či slonovinou.

K tvorbě mozaiky můžeme použít keramické střepy, speciální skleněné kamínky, skleněné nebo plastové korálky, knoflíky.

Nápady pro inspiraci ke tvoření najdeme třeba **TADY** nebo **ZDE**.

Úkol 5. Práce s korálky: Náramek z paměťového drátu

Pomůcky:

paměťový drát (velmi pevný předepjatý drát, který drží tvar),
smirkový papír nebo pilník na kov, korálky, kleště

Postup:

Je potřeba předem důkladně obrousit konce drátů, aby se děti nezranily!

1) Odštípeme z paměťového drátu požadovanou délku. Nejdříve si odpočítáme počet otoček a drát kleštěmi odštípeme. Připravíme pro všechny děti a rozdáme. Šikovnější děti mohou drát odštípnout samy, ale raději pod dohledem. Dále už pokračují samostatně.

- 2) Konce drátu jsou většinou ostré, proto je před začátkem práce zabrousíme, aby se děti nezranily!
- 3) Pomocí kleští ohnou děti konec drátu a udělají si z něj malé očko.
- 4) Postupně navlékají jednotlivé korálky. Libovolně střídají barvy a velikosti korálků podle vlastní fantazie.
- 5) Celou práci zakončí opět drátěným očkem. Vytvoří jej pomocí kleští, stejným způsobem jako na začátku práce.

Podle tohoto návodu děti mohou vyrobit nekonečné množství krásných náramků. Záleží na tom, kolik zvolí otáček drátu, jaké vyberou korálky a jak korálky barevně zkombinují.

Inspiraci a návody najdeme třeba [ZDE](#) a také [TADY](#). Můžeme se podívat i na [tento návod](#).

Úkol 6. Polská kuchyně – recept na polské pirohy (PL14)

Povídáme si s dětmi o tom, jaké je jejich oblíbené jídlo. Určitě zazní pizza, hranolky, řízek či špagety. Jsou to ale česká jídla? Mají děti v oblíbě i nějaké české speciality? Jaká jsou česká národní jídla? Také Poláci mají své speciality, z nichž některé se od české kuchyně dost liší.

Polská kuchyně je velmi pestrá, ovlivnila ji celá řada kultur, které obývaly polské území, zejména pak ruská, ukrajinská, ale i skandinávská, židovská či francouzská. Každý polský region má svá typická jídla. Celkově se jedná o kuchyni velmi vydatnou, která vychází především z domácích surovin, jako jsou brambory, zelí, červená řepa, okurky, kysaná smetana, maso, ryby, houby, uzeniny.

Polským národním jídlem, jehož příprava trvá správně několik dní, je **bigos** – směs různých druhů masa, hub a kysaného zelí. Více o polské kuchyni se dozvíte [ZDE](#).

Velmi oblíbené jsou také polské taštičky z nekynutého těsta, zvané **pierogi** (čti pjerogi). Pirohy se připravují s nejrůznějšími náplněmi – s bramborami, s masem, zelím či houbami a jedí se vařené či osmažené při nejrůznějších příležitostech.

Zkuste si připravit tuto polskou specialitu, je velmi chutná. Recept najdete na **PL14** a také se společně s dětmi můžete podívat na toto [video](#). Děti dále mohou pracovní listy dostat domů a zkusit pierogi uvařit s rodiči.

Úkol 7. Polské majáky (PL15)

- 1) Zeptáme se dětí, jestli vědí, co je maják a k čemu slouží. *Viděl už někdo maják na vlastní oči nebo ho dokonce navštívil? Kde? V které zemi? Jak maják funguje? Co musí takový maják mít, aby mohl plnit svou funkci?*
- 2) Dětem můžeme pro ilustraci pustit jeden díl polského animovaného seriálu **Bolek a Lolek** s názvem **Mořské dobrodružství** (polsky Morska przygoda). Znají děti tento polský seriál? Je jejich oblíbený?
- 3) Majáky lidé využívali jako prostředek k signalizaci a navigaci od pradávna. Jedním ze sedmi dávných divů světa byl **maják na ostrově Faros**, který byl prý tehdy nejvyšší stavbou světa. Dnes už tento maják neexistuje, ale majáky najdeme u moře velmi často. Dnes už tyto majáky neslouží své původní funkci ukazovat lodím cestu, na to máme moderní navigační systémy, ale stále svou krásou zdobí pobřeží a můžeme je navštívit. Více o nich se můžeme dozvědět třeba **ZDE**.
- 4) Na polském pobřeží baltského moře jich dodnes stojí celkem 15 – a každý z nich je jiný! Ukážeme dětem **fotografie polských majáků ZDE** – Který se jim líbí nejvíc? Poté rozdáme pracovní listy **PL15** a necháme děti spojit majáky s jejich stíny. Majáky si mohou také vybarvit.

Úkol 8. Polské tradice – Vánoce a Velikonoce (PL16)

Povídáme si s dětmi o českých tradicích. *Znáte některé české tradice? Které? Jaké slavíme v Čechách svátky? Jak u nás vypadají Vánoce a Velikonoce?*

A) Vánoce

Polsko je křesťanská země, a tak jsou **Vánoce** velmi významným náboženským svátkem. Poláci čekají 24. prosince, až se objeví první hvězda na večerní obloze, potom usedají ke štědrovečerní večeři. **V nejižnější části Polska** (blízko hranic s ČR) **nosí dárky Ježíšek** stejně jako u nás, ale **na většině území Polska je nosí sv. Mikuláš** a v Kašubsku **hvězdička**. Vánoce se v Polsku nazývají Boże Narodzenie (Boží narození).

Mnoho zvyků je v Polsku stejných jako u nás: stromeček s vánočními ozdobami, prskavky. Místo cukroví se peče spíše vánoční makovec či sernik – tvarohový koláč. Poláci jedí na Štědrý večer také ryby – ať již sledě, nebo kapra, který se ale podává na různé způsoby, nejen smažený. Kromě ryby se ale podává ještě dalších 11 chodů, dohromady tedy 12, jako je měsíců v roce a apoštolů. Je to třeba polévka z červené řepy (barszcz czerwony) nebo polské pirohy (pierogi).

Nejdůležitějším momentem štědrovečerní hostiny je **lámání posvěcené oplatky**. Každý si ulomí kousek na důkaz vzájemné pospolitosti. Je to symbol smíření, lásky, přátelství, míru a odpuštění. Teprve potom začíná slavnostní večeře. Více informací o polských Vánocích je **TADY** nebo **TADY**.

Ve všech katolických kostelích Polska najdeme od Adventu až do 2. února ve vánočním čase **jesličky** s malým Ježíškem, s figurami Marie a Svatého Josefa, pastýři a oslíkem a volkem či dalšími hospodářskými dalšími zvířaty. 6. ledna se u jesliček ještě objevují figurky Tří králů.

V polském Krakově však tato tradice nabývá jiné, barevnější podoby. **Krakovské jesličky (szopka krakowska)** se od skromného pojetí liší ve všem. Místní jesličky jsou inspirovány krakovskou architekturou – hlavně Mariáckým kostelem či Wawelem, mají několikapatrové konstrukce, pestré barvy a jsou co nejzdobnější. Dnes už na nich nenajdeme pouze biblické postavy, ale i postavy z krakovských legend či současné polské osobnosti.

Zrod této tradice sahá do 19. století, kdy v zimní období, kdy nebylo tolik práce, začali vytvářet modely jesliček řemeslníci, zejména tesaři a truhláři, a pak s nimi chodili po domech koledovat. Tato tradice se udržela dodnes a od roku 1937 se v Krakově každoročně koná soutěž o nejkrásnější jesličky a to dokonce ve čtyřech kategoriích – jesličky miniaturní, malé, střední a velké – přičemž ty největší mohou měřit několik metrů a často se staví celý rok.

1) Zeptáme se dětí, zda znají jesličky, kdy a kde je můžeme vidět, jaké postavy většinou v jesličkách najdeme. Potom jim povíme o tradici krakovských jesliček a ukážeme jim **tyto fotografie**.

2) Poté, co si společně s dětmi fotografie prohlédneme, jim rozdáme pracovní listy **PL16** a vyzveme je k dokreslení a vybarvení. Děti mohou nejen vybarvovat, ale mohou použít i např. staniol na polepení či třpytky. Na závěr si obrázky ve třídě vystavíme.

Varianta: Je také možné vytvořit formou skupinové práce jesličky 3D z barevných krabiček (např. od čaje, ruliček toaletního papíru atd, které děti pestře pomalují).

B) Velikonoce

Polské Velikonoce (polsky se nazývají Wielkanoc) jsou podobné těm našim, ale protože je to velmi katolická země, slaví se hlavně v kostele. Lidé si nechávají při bohoslužbách na Bílou sobotu světit jídlo. Pochutiny přinesou do kostela v košíku, který je zdobený zelenými větvíčkami z vrby nebo břízy. Obsah košíčku bývá podobný, ale trochu se liší podle regionu. V košíku bývá klobása nebo šunka, chléb, sůl a křen, někde i ryby, na jihu Polska zase odkrojek sýra. Nesmí chybět malované vajíčko, které si po příchodu z kostela rodina rozdělí a sní. Více si o velikonočních tradicích můžete přečíst **TADY**.

Velikonoční palma je tradiční polskou symbolickou dekorací, která je spojena s **Květnou nedělí** či také **Palmovou nedělí**. V tento den si křesťané připomínají slavný vjezd Krista do Jeruzaléma,

kde ho lidé vítali palmovými ratolestmi. V českém prostředí je znám ve spojitosti s Květnou nedělí zejména obřad svěcení kočiček. V polském prostředí se z větviček, proutků a květin vytvářejí populární velikonoční palmy i v současnosti. Některé dosahují dokonce několika metrů. Tradičním materiálem polských velikonočních palem je zejména krepový papír, který se pod rukama zručných řemeslníků mění v malebné a barevné květinové sestavy.

Výtvarná technika: Velikonoční palma

Pomůcky:	krepové papíry, dřevěné špejle, tenký vázací drátek, bavlnka, čtvrtka a nůžky
-----------------	---

Postup:

- 1) Vytvoříme si společně s dětmi velkou velikonoční palmu. Základní prut palmové ratolesti zhotovíme ze tří špejlí, které pevně svážeme k sobě po celé délce vázacím drátem. Jednoduché části vytvoří děti (květy, listy), se složitějšími částmi dětem případně pomůže pedagog.
- 2) Květiny a listy, které budeme přivazovat k základnímu prutu, vytvoříme z krepového papíru. Ze zeleného krepového papíru vystříháme dle papírové šablony větší kopinaté listy. Z jemně nastříhaného zeleného pásku o šířce 5 až 6 cm připravíme travnaté proužky.
- 3) Květiny lze vytvářet několika způsoby. Krepový pásek široký 5 až 6 cm jemně nastříháme po obou stranách do tenkých trásní. Délka 30 cm takto nastříhaného pásku vystačí na jeden střípatý květ. Pásek omotáme ve středu bavlnkou, pevně stáhneme a uvážeme uzel. Takto vzniklý květ roztřepíme do bambulky. Chrpovité květy lze vytvořit prostřednictvím papírové šablony (výška pásku 5 až 6 cm). Vystříhané okvětní lístky zmáčkne ve středu tak, aby vznikl kalich. Drátkem zafixujeme vždy tři kalichy k sobě.
- 4) Velikonoční palmu začínáme vázat od vrcholu. Na špičku prutu ze špejlí postupně fixujeme vázacím drátkem v barevných patrech listy a květy. Nejprve přivazujeme kopinaté listy a červené střípaté květy. Jednotlivá květinová patra lze barevně oddělit travnatým pruhem. Dále fixujeme chrpovité květy. Velikonoční palmu lze ukončit širším travnatým páskem nebo doplnit barevnými stuhami.

Nakresli a vybarvi vlastní domeček z nejbarevnější vesnice v Polsku.

V polském městě Vratislavi najdeme na nejrůznějších místech 382 soch trpaslíků, z nichž každá je jiná a pořád vznikají další. Nakresli a vybarvi svého trpaslíka.

Pierogi

Pojďte si s námi uvařit polskou specialitu PIEROGI, můžete si vybrat, jestli na slano nebo na sladko.

Suroviny na těsto:

- 300 g pšeničné mouky
- 1/2 skleničky vody
- 1 vejce
- lžíce másla
- špetka soli

Suroviny na slanou náplň:

- 350 g Lučiny nebo plnotučného tvarohu
- velká cibule
- 350 g vařených brambor
- 2 lžíce másla
- půl lžičky soli
- půl lžičky mletého pepře

Suroviny na sladkou náplň:

- tvaroh
- borůvky nebo jiné drobné ovoce
- moučkový cukr
- tučná zakysaná smetana nebo řecký jogurt
- rozpuštěné máslo na polití

Příprava těsta:

1. Mouku prosejeme přes síto na vál. Přidáme vajíčko, máslo a špetku soli.
2. Pomalu k těstu nalijeme vařící vodu a opatrně zamícháme vařečkou. Těsto na chvíli necháme odpočinout.

3. Po zchladnutí zpracujeme těsto rukama – tak dlouho, až bude pružné a nebude se lepit. Případně podle potřeby přidáme trošku mouky či vody.

4. Těsto rozválíme na tenkou placku a pomocí skleničky vykrajujeme kolečka.

Příprava slané náplně:

1. Brambory oloupeme a uvaříme v osolené vodě. Rozmačkáme je a necháme vychladnout.

2. Cibuli oloupeme, nakrájíme a osmažíme na másle.

3. Lučinu nebo tvaroh rozmačkáme vidličkou.

4. Cibuli, Lučinu, pepř a sůl vmícháme do rozmačkaných brambor. Náplň případně dosolíme a připepríme.

Na kolečka vykrojená z těsta klademe vždy lžičku náplně, kolečko přeložíme a slepíme konce – můžeme je také přitlačit po okrajích vidličkou, aby náplň při vaření nevytékala.

Hotové pierogi vaříme ve vroucí osolené vodě jen do okamžiku, kdy vyplavou na hladinu. Nejlépe chutnají polité máslem, případně s osmaženou cibulkou.

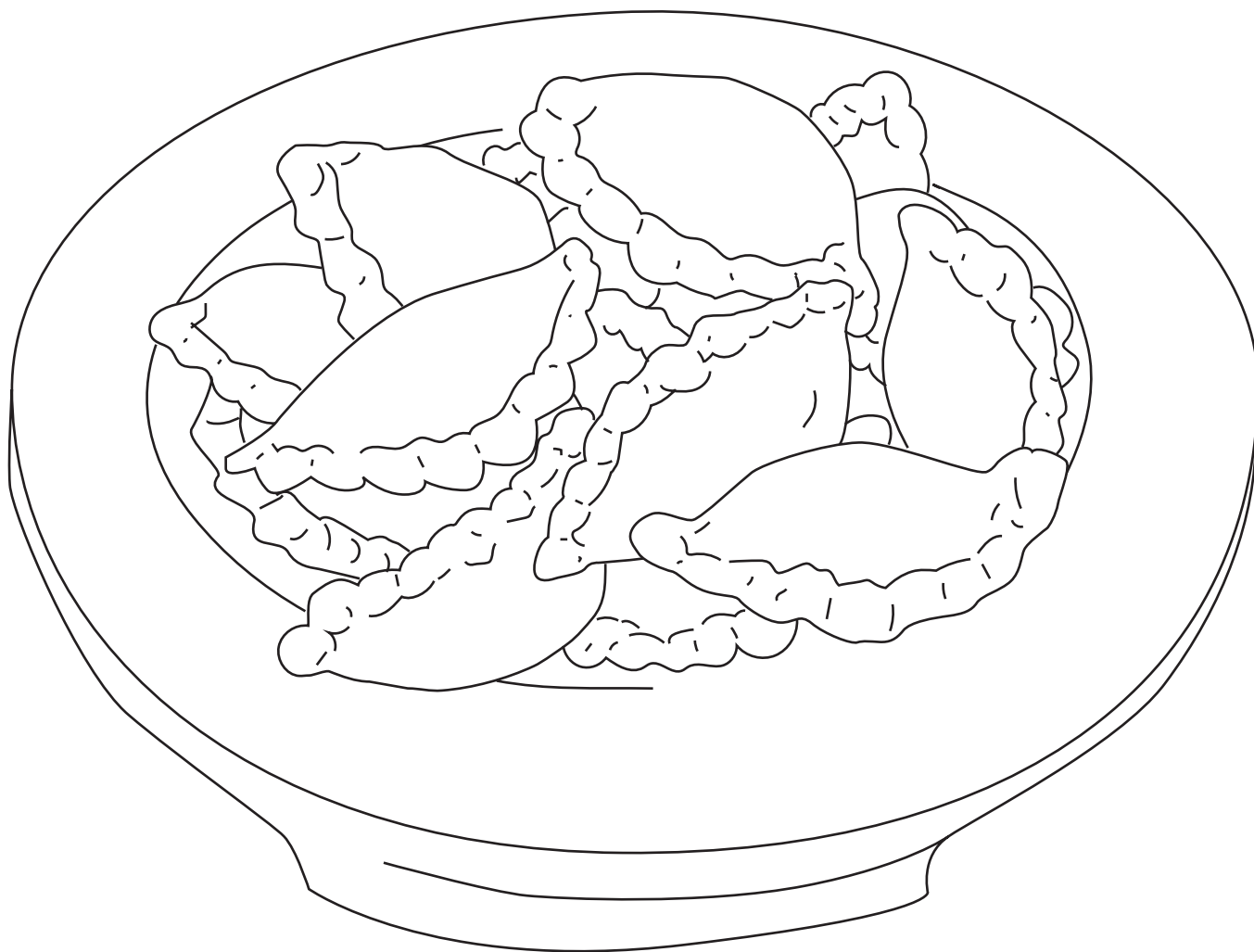

Příprava sladké náplně:

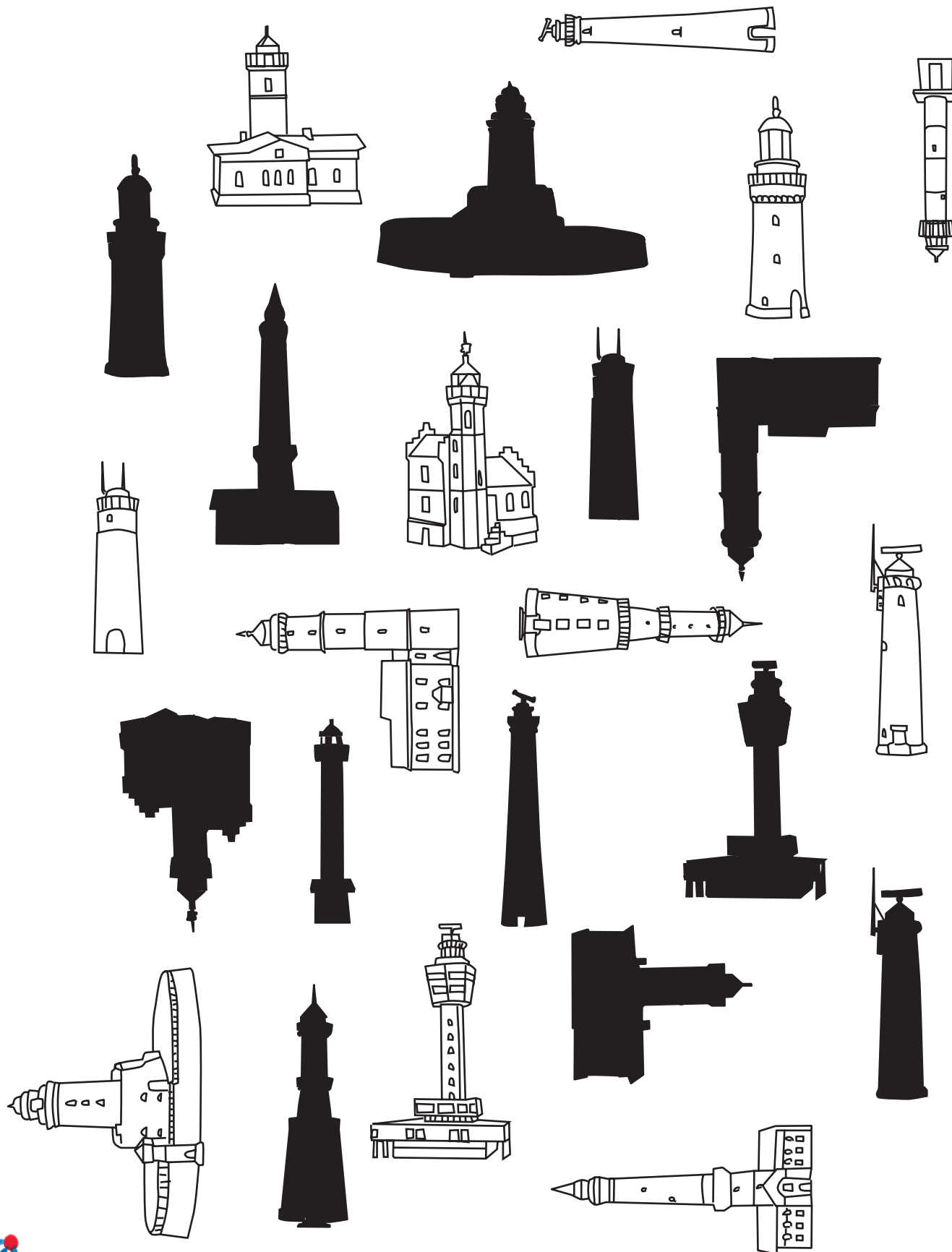
Ovoce umyjeme, obalíme v cukru a dále postupujeme stejně jako u bramborové náplně. Pokud nemáme ovoce, můžeme použít např. tučný tvaroh oslazený vanilkovým cukrem.

Po uvařené pierogi ve sladké verzi polijeme rozpuštěným máslem a ozdobíme zakysanou smetanou nebo řeckým jogurtem.

Na polském pobřeží najdeš celkem 15 majáků
a každý je jiný! Na pracovním listu je nakresleno
12 z nich. Dokážeš správně spojit všechny obrázky
majáků a jejich stíny?
Který maják se ti nejvíc líbí? Zakroužkuj ho.

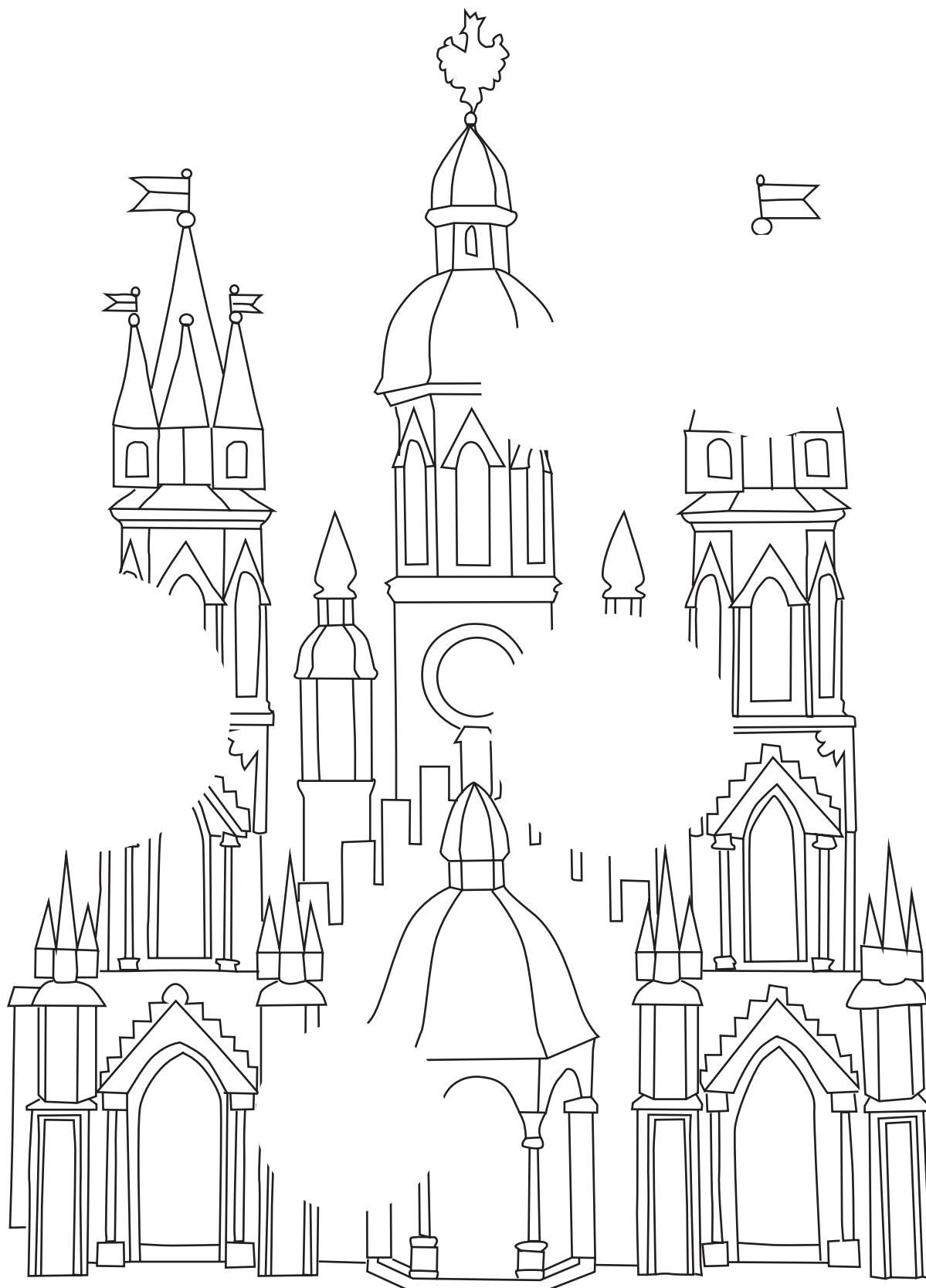

Prohlédni si pozorně obrázek typických krakovských jesliček. Dokážeš dokreslit správně chybějící části?

Poté své jesličky vybarvi - použij alespoň 5 různých barev, aby byly co nejveselejší. Můžeš je také polepit barevnými či lesklými papírkami či jinak ozdobit.

METODICKÉ LISTY – ANGLICKÝ JAZYK (PL 17)

Mezioborové vztahy:	Český jazyk a literatura
Výukové metody a strategie:	výklad, skupinová a párová práce, samostatná práce, diskuze, rozhovor
Časová dotace:	1 vyučovací hodina
Vzdělávací cíle:	propojení znalosti názvů zvířat českého, anglického a polského jazyka
Pomůcky:	pracovní list (PL17), tabule, popř. interaktivní tabule, pracovní listy, psací potřeby

Postup:

1) Tato aktivita je obtížnější, proto ji doporučujeme spíše pro 3. či 4. třídu. Děti také mohou pracovat ve skupinkách či s větší dopomocí pedagoga. Udělejte s dětmi brainstorming na téma: *Jaká zvířata znáte anglicky?* Názvy zvířat píšeme na tabuli. Poté rozdáme pracovní listy **PL17** a necháme děti přiřadit známá anglická slova k obrázkům zvířat. Pomůžeme jim doplnit neznámá anglická slova.

2) V dalším kroku necháme děti odhadnout, jak se které zvíře řekne polsky. Začneme těmi jednoduššími jako gęś (husa) nebo pająk (pavouk) a postupujeme k těm složitějším. Nakonec dětem dopomůžeme ke správnému řešení. Správnou výslovnost polštiny si ověříme **ZDE**. Pro zopakování přikládáme tabulku se slovíčky.

zvířata	animals	zwierzęta [zvěřenta]
husa	goose	gęś [genš]
opice	monkey	małpa [maupa]
papoušek	parrot	papuga
tučňák	penguin	pingwin [pingvin]
želva	turtle	żółw [žůf]
had	snake	wąż [vonž]
medvěd	bear	niedźwiedź [nědžvěďč]
pavouk	spider	pająk [pajonk]

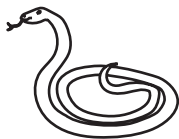

Přiřaď správné názvy zvířat. Můžeš doplnit i jiná zvířata, která znáš.

snake

małpa [maupa]

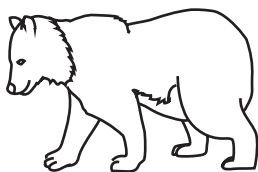
bear

lis

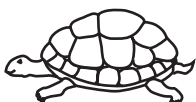
parrot

kaczka [kačka]

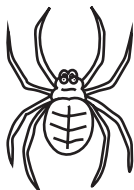
spider

żółw [żuf]

fox

wąż [vonž]

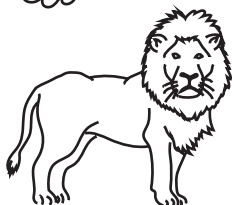
lion

niedźwiedź [nědžvěďč]

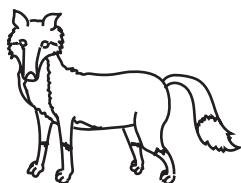
monkey

lew

duck

pająk [pajonk]

turtle

papuga

Jaká zvířata ještě v angličtině znáš? Zapiš:

METODICKÉ LISTY – HUDEBNÍ VÝCHOVA (PL 18–19)

Mezioborové vztahy:	Další cizí jazyk
Výukové metody a strategie:	výklad, čtení, řízená diskuse, kladení otázek, rozhovor, práce s textem, poslech různých hudebních žánrů
Časová dotace:	1–2 vyučovací hodiny
Vzdělávací cíle:	seznámení se s polskou hymnou, ukázkami z děl F. Chopina, polskou lidovou hudbou a polskou ukolébavkou
Pomůcky:	pracovní listy (PL18–19), počítač s funkčním zvukem nebo interaktivní tabule

Postup:

Hodinu uvedeme tím, že se budeme věnovat polské hudbě. Můžeme se děti zeptat, jak si představují, že asi polská hudba může znít? Jestli je podobná české, nebo úplně jiná?

1) Začneme představením hymny. Pustíme dětem **ukázku polské hymny**, kterou je Mazurek Dąbrowského, aniž bychom jim prozradili, že se jedná o hymnu. Poté se děti zeptáme, jak se jim píseň líbí a jak na ně působí. Napadá je, při jaké příležitosti by se mohla hrát? Nato prozradíme, že se jedná o hymnu a diskutujeme, zda a jak se liší od české hymny.

2) Světznámým se stal **Fryderyk Chopin (1810–1849)**, nejvýznamnější polský skladatel vážné hudby a klavírní virtuos období romantismu. Poslechneme si s dětmi nejznámější **ukázky jeho hudby** a zeptáme se, zda jim není hudba povědomá, jestli ji třeba neslyšeli na koncertě, v nějakém filmu či reklamě. Jak se jim hudba líbí?

Více o životě a díle Fryderyka Chopina si můžeme přečíst **ZDE**.

3) Polská hudba ale není jen klasika. Velmi známá a oblíbená je také **lidová a horalská hudba**.

Górale (čti gurale) jsou etnikem obývajícím hlavně polské Tatry, mají vlastní kulturu a nářečí, které se trochu podobá slovenštině. Jako příklad této hudby můžeme dětem pustit tyto temperamentní horalské lidové písně:

Hej, szalala

(Píseň zpívá dívka, je o lásce a o tom, koho dívka miluje a koho ne.)

Hej, od Krakowa jade

(Píseň zpívá chlapec, je o tom, že jede z Krakova, protože mu nechtějí dát jeho milou.)

Poté s dětmi diskutujeme: *Líbily se vám písničky? Už jste někdy slyšeli takovou hudbu? Co vám připomíná? O čem myslíte, že se zpívá? Jaké nástroje píseň doprovázejí?* (Charakteristické jsou zejména housle).

4) Povídáme si s dětmi o tom, jaké znají české ukolébavky a které jsou jejich oblíbené. Zpívali jim rodiče ukolébavky? Zmíníme, že ukolébavky se zpívají ve všech zemích světa a také v Polsku.

Poté dětem pustíme klasickou polskou ukolébavku Pohádka jiskřičky a zeptáme se, o čem si myslí, že se zpívá, a necháme je vyjádřit jejich domněnky.

V této ukolébavce se jedná se o zhudebněnou báseň Janiny Porazínské z roku 1925 na lidovou melodii. Text čerpá z vesnického folklóru a vypráví o jiskřičce z popelníku, která malému Wojtkowi slibuje dlouhou pohádku, začne vyprávět a potom zhasne, aniž by ji dokončila.

5) Poté, co děti odhadly, o čem ukolébavka je, jim rozdáme pracovní listy **PL18**.

Úkol 1: Děti zkusí odhadnout, co znamenají polská slova **iskiereczka** (čteme iskjerečka – jiskřička), **bajka** (pohádka), **wesele** (čteme vesele – svatba), **królewna** (čteme krůlevna – princezna), **Baba Jaga** a přiřadí je k obrázkům.

Možná nyní děti tuší něco víc o obsahu ukolébavky? Co je k tomu napadá?

Necháme děti říct jejich nápady, potom si společně přečteme český překlad ukolébavky a pustíme si na youtube ukolébavku ještě jednou.

Objevily teď děti něco nového? Porozuměly lépe příběhu? Líbí se jim ukolébavka? Našly nějakou postavu, o které v textu ukolébavky není zmínka? (bílý králíček) Dokáží některá slova při poslechu rozeznat?

V okamžiku, kdy určité slovo v ukolébavce zazní, mohou např. tlesknout nebo ťuknout do lavice. (Pozor, některá slova se v textu objevují vícekrát nebo jsou v jiném než v 1. pádě.)

6) Děti si také mohou přečíst poslední sloku básně (ve zpívané ukolébavce není), která dovysvětluje smysl celého příběhu, a poté namalovat svou ilustraci k ukolébavce na **PL19**.

Z popielnika na Wojtusia
Iskiereczka mruga
Chodź opowiem ci bajeczkę
Bajka będzie długa

Z popelníku na Vojtíška
malá jiskra kouká,
pojd' povím ti pohádku
a ta bude dlouhá.

Żyła sobie raz **królowna**
Pokochała grajka
Król wyprawił im wesele
I skończona **bajka**

Žila byla princezna,
muzikanta milovala,
král jim svatbu vystrojil,
tím pohádka skočila.

Żyła sobie **Baba Jaga**
Miała **domek** z masła
A w tym **domku** same dziwy
Pstryk! **Iskierka** zgasła

Žila byla Baba Jaga
měla domek z másla,
a v tom domku samá kouzla.
Pst! Jiskřička zhasla.

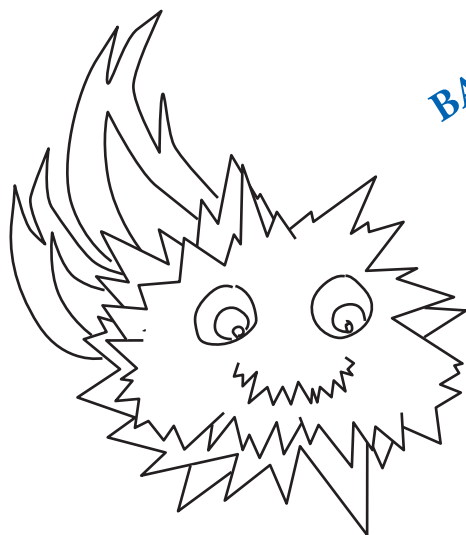
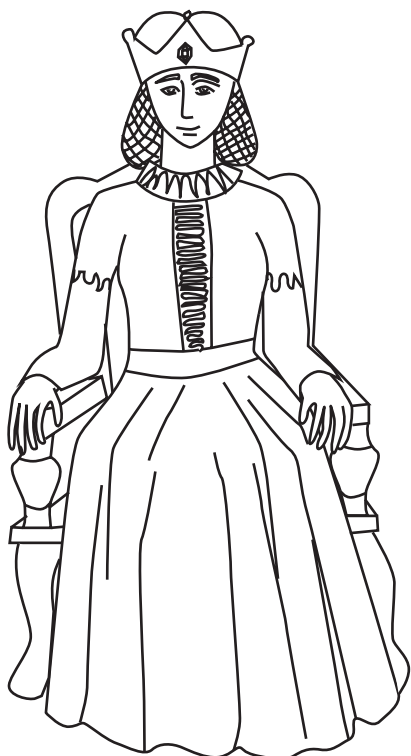
Z popielnika na Wojtusia
Iskiereczka mruga
Chodź opowiem ci bajeczkę
Bajka będzie długa

Z popelníku na Vojtíška
malá jiskra kouká,
pojd' povím ti pohádku,
a ta bude dlouhá.

Zkus podle ukolébavky odhadnout, co znamenají slova
KRÓLEWNA, WESELE, BABA JAGA a ISKIERECZKA.
Spoj obrázky s polskými slovy.

BABA JAGA**KRÓLEWNA****WESELE****ISKIERECZKA**

Nyní si přečti text ukolébavky přeložený do češtiny:

Z popelníku na Vojtíška
malá jiskra kouká,
pojd' povím ti pohádku
a ta bude dlouhá.

Žila byla princezna,
muzikanta milovala,
král jim svatbu vystrojil,
tím pohádka skočila.

Žila byla Baba Jaga
měla domek z másla,
a v tom domku samá kouzla.
Pst! Jiskřička zhasla.

Z popelníku na Vojtíška
malá jiskra kouká,
pojd', povím ti pohádku,
a ta bude dlouhá.

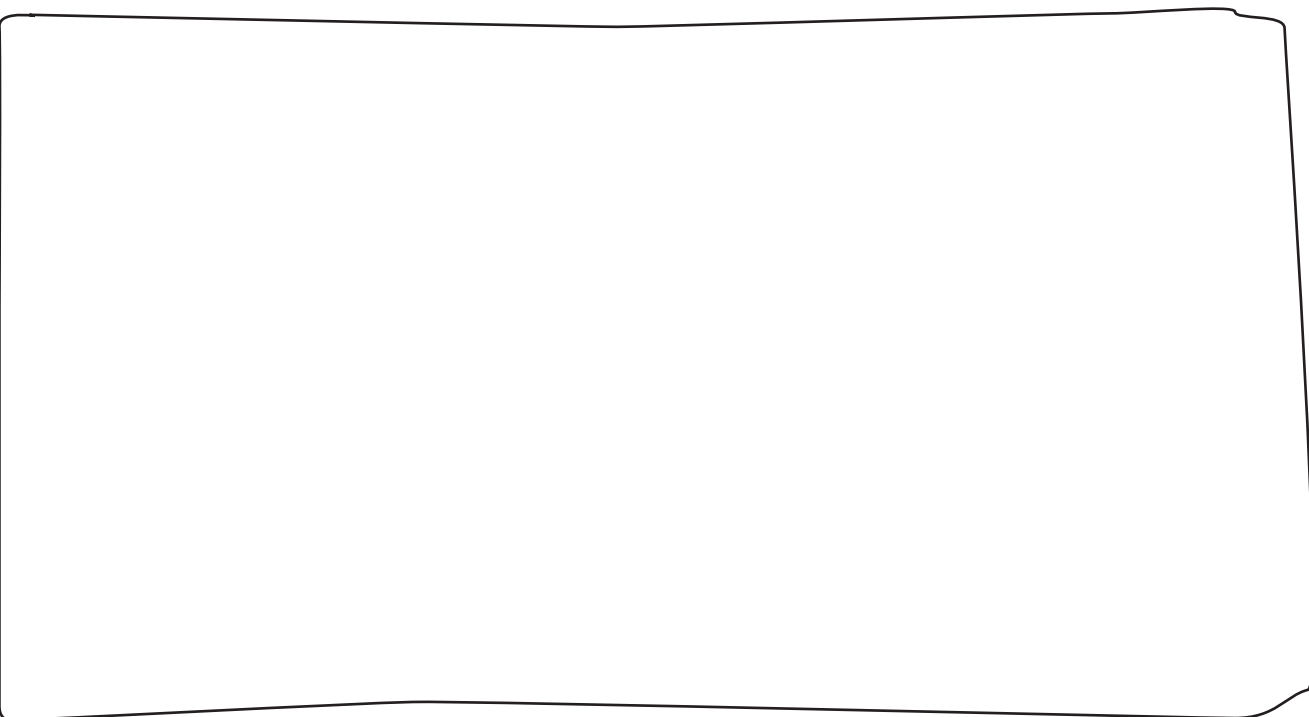

V původní básničce, ze které vznikla ukolébavka, je ještě poslední sloka:

Už ti Vojta neuvěří,
jiskřičko ty malá,
chvíli záříš, potom zhasneš,
a pohádka je celá.

Namaluj svůj obrázek k pohádce:

METODICKÉ LISTY – TĚLESNÁ VÝCHOVA

Mezioborové vztahy:	Další cizí jazyk
Výukové metody a strategie:	pohybová hra, skupinová aktivita
Časová dotace:	1 vyučovací hodina
Vzdělávací cíle:	rozvoj motoriky, postřeh, obratnost, seznámení se s některými polskými slovy
Pomůcky:	žíněnka, předměty nebo kartičky s obrázky polských slov

Postup:

Zahrajeme si s dětmi jednoduchou pohybovou hru **Odstrč a hledej!**, pomocí které si mohou procvičit polskou slovní zásobu.

- 1) Připravíme si žíněnku a několik jednoduchých předmětů či obrázků, jejichž názvy polsky nejprve děti naučíme (popř. můžeme první kolo zahrát v češtině, aby děti pochopily princip hry).
- 2) Poté děti rozdělíme do 2 týmů tak, aby byl v každém týmu stejný počet členů.
- 3) Hráči dvou družstev vytvoří soupeřící dvojici, stojí od sebe jeden krok, otočení k sobě zády. Na zemi mezi nimi jsou dané předměty, jejichž názvy děti už umí.
- 4) Děti budou stát ve střehu a v momentě, kdy řekneme název jednoho předmětu, se musí shýbnout, předmět najít a zvednout nad hlavu. Za každý předmět získají jeden bod.
- 5) Princip hry spočívá v rychlosti obou protihráčů, rychlejší hráč tím, že se skloní, odstrčí hýžděmi druhé hráče a dostává tak více prostoru pro nalezení předmětu.

Hodnocení: Za každý prohraný set udělá celý tým 10 dřepů.

Ke hře můžeme použít např. slova z pracovních listů **PL5–6**, nebo třeba tato polská slova: hůl – **las-ka**, borůvka – **jagoda**, jahoda – **truskawka**, jablko – **jablko** [jabuko], pes – **pies**, kočka – **kot**, tužka – **ołówek** [olůvek], kytka – **kwiat** [kvjat], kniha – **książka** [kšoška], penál – **piórnik** [pjůrnik]

Doporučujeme začínat s menším počtem slov, postupně slova přidávat, a tím zvyšovat obtížnost.

POUŽITÉ ZDROJE

[CIT. 2022-06-14] DOSTUPNÉ POD LICENCÍ PUBLIC DOMAIN
A CREATIVE COMMONS Z:

- https://inbaze.cz/wp-content/uploads/2020/12/KP_polska.pdf
- <https://discovercracow.com/wawel-dragon/>
- https://www.google.com/search?q=krakow&rlz=1C1GCEA_enCZ803CZ807&sxsrf=ALeKk01rYhTXvnQ4mf0wyuPr1ArN7HOTOA:1621241800670&source=lnms&tbm=isch&sa=X&ved=2ahUKEwikqv6srNDwAhWFP-wKHSfkAcYQ_AUoAnoE-CAEQBA&biw=1280&bih=578&dpr=1.5
- https://www.google.com/search?q=wawel&rlz=1C1GCEA_enCZ803CZ807&sxsrf=ALeKk025Mlb-D63DLNLcDOkS1dtTe2zdJw:1621241900796&source=lnms&tbm=isch&sa=X&ved=2ahUKEwiRyN3crNDwAhVDqaQKHZAQBhUQ_AUoAXoECAEQAw&biw=1280&bih=578#imgsrc=acf3QArexAFRWM
- https://www.google.com/search?q=smocza+jama+krakow&rlz=1C1GCEA_enCZ803CZ807&sxsrf=ALeKk00gNabnaoWR654fu5r85QuAkWdYF-g:1621241953420&source=lnms&tbm=isch&sa=X&ved=2ahUKEwiJt-n1rNDwAhUL-76QKHbnPCCoQ_AUoAXoECAEQAw&biw=1280&bih=578&dpr=1.5
- https://www.google.com/search?q=jantar&rlz=1C1AVNE_enCZ615CZ616&source=lnms&tbm=isch&sa=X&ved=2ahUKEwj8xKi0m7LwAhVJlosKHeHBBQkQ_AUoAXoECAIQAw&biw=1920&bih=937
- <https://inbaze.cz/publikace-a-metodicke-materialy/#bedynky>
- <http://www.vasedeti.cz/inspirace/hry-a-tvoreni-pro-skolaky/tvorenicko-drak-10x-jinak/>
- https://www.lifecz.cz/cestovani/tato-polska-vesnice-je-pomalovana-jako-ve-likonocni-kraslice_1412.html
- https://www.google.com/search?q=zalipie+wies+w+polsce&rlz=1C1GCEA_enCZ803CZ807&sxsrf=AOaemvLrLIFXRbMffiE3W4KH-jH1WWo3bAA:1641294406929&source=lnms&tbm=isch&sa=X&ved=2ahUKEwj7pu-KQ-pf1AhWeQvEDHX_QBJIQ_AUoAXoECAIQAw&biw=1280&bih=577&dpr=1.5
- <https://www.ck-zajezd.cz/zurnal/polsko/vitejte-ve-wroclawi>
- https://www.google.com/search?q=wroclaw+krasnale&rlz=1C1AVNE_enCZ615CZ616&source=lnms&tbm=isch&sa=X&ved=2ahUKEwjxmamatOfwAhVVEncKHW2wAaoQ_AUoAXoECAEQAw&biw=1920&bih=937
- <https://cz.pinterest.com/pin/627337423081037393/>
- <https://www.prozeny.cz/clanek/dekorace-z-mozaiky-muzete-je-vyrobit-ze-stripku-knofliku-i-koralku-28686>

- <https://primanapady.cz/clanek-28375-mozaika-z-koralku-vytvarna-technika-pro-trpelive>
- <https://www.youtube.com/watch?v=cj4yoCmiIGA>
- <https://kreativnitechiky.cz/koralkovani-navody/>
- <http://zrzavakocka.cz/3574/zaciname-s-koralky-naramek-na-pametovem-dratu/>
- <https://www.jaktak.cz/jak-vyrobit-naramek-z-pametoveho-dratu-diy.html>
- https://www.youtube.com/watch?v=U3ObamBkrCc&ab_channel=JRvideos
- https://cs.wikipedia.org/wiki/V%C3%A1noce_v_Polsku
- https://www.google.cz/search?q=szopki+krakowskie&rlz=1C1SAVU_enCZ552CZ552&-source=lnms&tbm=isch&sa=X&ved=0ahUKEwi1g8X-zf_YAhWGyqQKHdeQAtUQAUICigB&biw=1600&bih=769
- https://www.youtube.com/watch?v=Jn09UdSb3aA&ab_channel=HALIDONMUSIC
- <https://mistri.muzikus.cz/romantismus/rany-romantismus/fryderyk-chopin/bio>
- https://www.youtube.com/watch?v=7jQ_qNiCpXw&ab_channel=JaworPolny
- https://www.youtube.com/watch?v=hbksii4hGHA&ab_channel=JaworPolny
- https://www.youtube.com/watch?v=AP6U0kzHtbk&ab_channel=MetronomeFilmsComp

EVROPSKÁ UNIE
Evropské strukturální a investiční fondy
OP Praha – pól růstu ČR

